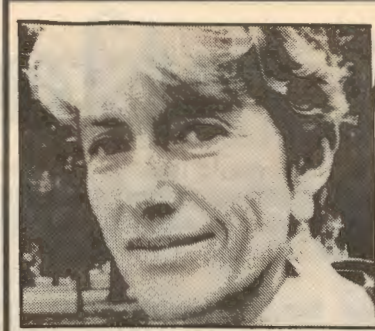

OPPRØR

Ny bok fra Kjersti Ericsson
Kjersti Ericsson har skrevet en bok om Opprør presenterer i dette nummer et utdrag med tillatelse fra forfatteren. Hun har selv stått for utvalget. Eget bilag i midten.

Se side 7-8

Nummer 6

Årgang 3

september 1991

Takk for innsatsen!

Takk til alle som har deltatt i valgkampen. Mange hundre personer har gjort en flott innsats over hele landet. Arbeidet med listene og valgkampen viser virkelig hva det bor i RV og AKP, og hvilke muligheter vi har til økt oppslutning.

Når dette skrives, er ikke valgresultatet klart, så det er for tidlig å juble over godt resultat eller prøve å finne ut av tilbakegang. Men uansett valgresultatet, så er det ingen tvil om at mange har gjort en kjempeinnsats.

Skolevalgresultatene er i alle fall oppmuntrende. 3,3 prosent på landsplan, og over 5 prosent i Nord-Norge. Mange skoler er mellom 5 og 10 prosent, og en god del skoler er høyere - helt opp i 40 prosent! Det, og SVs store oppslutning på skolene viser mulighetene til foryngelse og økt oppslutning. Flott, så la oss utnytte det.

Valgkampen har vært en kollektiv kjempeinnsats der alle som har deltatt, har bidratt til resultatet. Vi må sjølsagt oppsummere gode og årlige sider for å lære, men la oss også være stolte, og takke hverandre for innsatsen. Vi er det eneste opprørske og revolusjonære alternativet!

AKSEL NÆRSTAD
RV-LEDER

Mer RV-stoff på
side 11, 12 og 13

Nye Klassekampen 4. oktober:

La radikal ungdom bli kjent med KK

—Det er mulig å få med radikal ungdom til å selge og verve abonnenter til Klassekampen, sier Vidar Haagensen som er medlem av SU, sitter i styret i Nei til EF og leder Natur og Ungdom i Larvik. Men de fleste har et sporadisk og tilfeldig forhold til avisa. De finner den på biblioteket på skolen og kjøper den en gang i blant. Jeg kom bort i Klassekampen på skolebiblioteket og tok med meg avisa på eleverådskontoret etter skoletid et par—tre måneder før jeg begynte å abonnere. —Ungdommene må spørres om de vil være med, diskuteres med og overbevises om at stoffet i avisa om den tredje

verden og utviklinga av EF er viktig. Nå som Kjetil Bragli Alstadheim, "gammel" NUer, er ansatt og skal skrive om miljø, regner jeg med at den blir bedre på det området. —Det er mulig å få flere enn AKPerne til å føle et ansvar for løssalg og verving, men det krever at vi sprer avisa, lar dem lese den, bli kjent med — jobber for å gjøre avisa til deres. Det sier Vidar som vil være med på å lansere den nye avisa.

ERIK NESS

Se også side 3

Anti-rasisme

Demonstrasjonen og slagsmålet i Brumundal fikk stor medieoppmærksomhet, og bidro til at opinionen ble oppmerksom på voldsrasismen. Anti-rasistene fikk den moralske seieren, i følge media. Men episoden reiser spørsmål om taktikken, særlig masselinja. Hvorfor lot tilskuerne, vanlige folk i Brumundal seg mobilisere mot anti-rasistene? Bør vi studere ikke-voldstaktikk?

Når dette leses bør diskusjonene omkring taktikken overfor voldsrasismen være i full gang. Skriv innlegg til Klassekampen eller til Opprør.

AKP framover

Sentralstyret i AKP sitt arbeidsutvalg sier i et planvedtak som trykkes i OPPRØR, at denne høsten skal: — første fase av partidiskusjonen gjennomføres — den store KK—kampanja gjennomføres — EF—arbeidet drives videre — ungdomsarbeidet komme igang. Mest spenning knytter det seg til hvor-

dan partidiskusjonen skal føres. Studieutvalget har laget et 2—møters opplegg som tar utgangspunkt i erfaringene i laget som skal ende i forslag til plattform eller program. Høres det umulig ut? Mer inne i avisa hvordan det er tenkt gjennomført.

Når det gjelder perioden helt fram til landsmøtet i 1992, er fortsatt kampen mot EF den viktigste utadretta oppga-

ven. Planen legger stor vekt på styrking og utbygging av partiet og ungdomsforbundene.

Var dette alt — eller var det alt for mye?

Se sidene 4 og 5

OPPRØR

Månedssavis utgitt av AKP og RV.
I redaksjonen:
Erik Ness
(redaktør og ansvarlig utgiver),
Birger Thurn-Paulsen
(redaksjonssekretær),
Tor Otto Tollefsen og
Elisabeth Hansen.
Redigering/layout:
Tor Otto Tollefsen

PARTI- SEKRE- TÆREN

SATS PÅ UNGDOMMEN!

I dette nummeret av Opprør finner du plan for perioden fram til neste landsmøte. Som det framgår er et av elementene i planen styrking og utbygging av partiet/ungdomsforbunda.

Når dette skrives er det ennå noen dager igjen til valget, og jeg har ikke tenkt å spå om det endelige resultatet. Men en tendens er i allefall helt klar - det er en sterk progressiv strømning blant ungdommen. Fra skolevalg over hele landet meldes det om gode resultater for SV og RV med tilsvarende tilbakegang for Høyre/FrP. Noen steder er framgangen for RV faktisk svært god. Nå sier sjølsagt ikke skolevalgsresultater alt, men det er et uttrykk for at det er et reelt grunnlag for å styrke den revolusjonære bevegelsen blant ungdom. Jeg tror det er viktig at vi i planene for høsten først og fremst tenker utadretta arbeid. Sjøl om vi skal ha diskusjoner i partiet om de uenighetene vi har, er det jo sånn at vi allerede HAR svar på mange spørsmål, vi HAR politikk på mange områder. Vi trenger ingen lang intern periode for å finne ut det. For partiet betyr det å satse på ungdommen først og fremst at vi sammen med RU og NKS jobber målbevisst med utbygging av ungdomsforbunda.

STYRK DET ORGANISATORISKE ARBEIDET!

For ledelsen har AU vedtatt at ei viktig oppgave for oss er å styrke det organisatoriske arbeidet - både for å klare målsettinga med å styrke og bygge partiet og for å lede partidiskusjonen. I praksis betyr det bl.a å bedre kontakten med DS/lag gjennom økt reiseaktivitet og gjennom jevnlig styreskriv. Det betyr også at vi gjerne vil ha meldinger tilbake med oppsummeringer av diskusjoner og arbeidet lokalt. Vi vil også prøve å hjelpe til med innledere med ulike syn der det er ønske om det.

EF-motstanden på gata 25.september!

EF-MOTSTANDEN i det norske folket er stor, nei-sida veksler med ja-sida om størst oppslutning. Samtidig er det et hovedproblem at folk ikke tror det er mulig å hindre at Norge kommer med.

EØS-taktikken har vært vellykka, selvom det akkurat nå er store problemer. Den har gjort EF-saka til en vanskelig sak, noe for spesielt interesserte som krever enorm kunnskap. Mange EF-motstandere er tilbakeholdne med å diskutere EF/EØS, de synes ikke de kan nok. Og lokalt sier folk ja til å legge stoff i postkasser, men nei til å stå på stand. Det er langt fram til omfattende dørbesøk.

Nei til EFs linje har i stor grad vært å gi aktivistene kunnskap og gode argumenter. Det er helt nødvendig. Men samtidig har vekta på at vi skal kunne sakene våre kanskje vært for ensidig. Folk er svært klar over alt de ikke veit. De trenger tillit til at deres egne standpunkter og erfaringer faktisk trengs i EF-kampen og er nok til å diskutere med naboen. En slik mobilisering av folks egne erfaringer er nødvendig for å skape en massebevegelse. Og oppgava nå, om vi skal ha noen mulighet til å vinne, er nettopp å skape en offensiv massebevegelse som syns på gata og gir EF-motstanderne sjøltillit. Det trengs også noen få klare hovedar-

gumenter. EF-saka egner seg til agitasjon. Det dreier seg om hva slags samfunn vi vil ha i framtida. Skal kapitalens interesser settes i høysetet eller vanlige folks? Skal avgjørelsene fattes av folkevalgte organer i Norge nær dem det gjelder eller på engelsk, eller tysk av byråkrater og storkapital i skjønn forening i Bryssel? I et system som ikke engang tilfredstiller de kravene til demokrati som EF-landa stiller til andre. Skal vi solidariser oss med egen kapital i kampen om verdensherredømme eller med folkene i den 3.verden?

EØS handler om det samme. EØS er 80% medlemskap, et økonomisk medlemskap der Norge underordner seg hele EFs lovverk for det indre marked. Slik traktaten som er offentliggjort av Nei til EF viser.

Sammenbruddet for EØS-avtalen har gitt motstanden et pusterom. Uansett om avtalen blir lappa sammen igjen i høst ved hjelp av ytterligere innrømmelser fra Norges side, har ikke regjeringa samme offensive posisjon som etter den såkalte seieren i juni. Dette må utnyttes nå!

25.september er 19 årsdagen for folkeavstemninga. Da skal motstanden mot EF og EØS vises på gata. De sentrale parolene må være Nei til EF! Nei

LEDER

til EØS! Folkeavstemning om EØS-avtalen! Målsettinga er flest mulig demonstrasjoner. Det er viktig å vise den kjempende motstanden; innemøter er bra, men bør overalt der det er mulig suppleres med punktmarkering, slik at det syns utad, og de som er aktive kan sveises sammen. Og løpeseddelutdeling må være et minimum.

Lenge har det vært nøling med å lage demonstrasjoner. Motstanden mot EF på gallupen er så stor at mange

har vært redd de skulle bli for få og at demonstrasjonene skulle virke mot sin hensikt. Med demonstrasjoner over hele landet på samme dag, vil også små demonstrasjoner være endel av en bevegelse.

25.september gir også muligheter til å følge opp erfaringene fra 1.mai med alliansen arbeidere/bønder. By og land hand i hand mot EF er en god parole. Egen mobilisering med eventuelt egne paroler kan rettes inn mot fagforeninger, kvinnebevegelsen, miljøbevegelsen og særlig mot ungdomsmiljøer.

Fram til 25.september må motstanderne mobilisere. Bevisst bruk av merker, spredning av plakater, løpesedler og ulike former for pynting av byen som Bergen med svære transparenter over innfartsveiene, kan få mange med i forberedelsene.

Vi har mye erfaring med å mobilisere til demonstrasjoner. La oss delta aktivt i å gjøre 25.september til et kraftig skritt videre for EF/EØS-motstanden!

SIRI JENSEN

Profil

Da jeg egentlig skulle aktivisert meg politisk, var jeg 13 år, men da var McCarthyismen på sitt verste. En hel generasjon radikalere ble handlingslammet, sier Grethe Bull, 53 år og nestleder i RV. Til daglig er hun arkitekt og driver med boligforskning med spesialfelt eldre og funksjonshemmete.

-Kommunisthetsen er grunnen til at jeg ble politisk aktiv først da jeg var 30 år. Møtte SUF i solidaritetsarbeidet for Vietnam, men måtte mase en masse for å bli medlem. SUF var tross alt en ungdomsorganisasjon. Etterhvert ble jeg med i MLG og var med å stifte AKP(ml) i 1973.

Grete har jobbet mange år med faglig politikk. Hun ledet en landsforening av NTL som mange vil huske at det var mye bråk om. De siste fire årene har hun jobbet i bydelsutvalget i Bydel 1.

-Jeg synes at den måten helsevese-

net møter kvinner på er ille. De stemples ofte som hypokondere når det er virkelige problemer, nerveproblemer og muskelsmerter. Derfor er jeg mer opptatt av hverdagslivets kriser, helsetesen, pensjonsordningene og

hvordan arbeidslivet møter kvinner enn kvinnebevegelsens ensidige fokusering på porno.

Grete ble valgt til nestleder i RV på det siste landsmøtet. Det kom litt brått, sier hun. Egentlig hadde hun ikke tenkt hun var kvalifisert, men egentlig er hun det likevel.

-Jeg har greid å gå fra politisk arbeid på spesielle områder til å tenke helhet. Jeg ser et stort behov for å utvikle organisasjonen. Da tenker jeg meg RV mer som et nettverk enn en stram sentralorganisasjon. Jeg forutsetter da at RV ikke skal erstatte AKP. Det verken kan eller bør RV.

-Etter en tid i nestlederstolen, mener du nå at du er kvalifisert?
-Damer tror alltid at de ikke er kvalifisert, tror alltid at andre er flinkere. Jeg mener jeg er godt forberedt til å ta på meg den oppgaven jeg er valgt til. Jeg er en leder.

ERIK NESS

Godt forberedt

net møter kvinner på er ille. De stemples ofte som hypokondere når det er virkelige problemer, nerveproblemer

og muskelsmerter. Derfor er jeg mer opptatt av hverdagslivets kriser, helsetesen, pensjonsordningene og

Det store KK-løftet

Alle veit at Nye Klassekampen skal lanseres 4.oktober. Men hvordan? Hva er på gang?

Opprør har snakket med Gunnar Furehaug på salgsavdelinga for å bli litt klokere. Den store innsatsen - det store jafset - starter med dagene 4. og 5.oktober. Da skal alt som kan krype og og av løsselgere, de som selger en gang i blant, de som til nå nesten har vært på gata - og mange flere - ut på gata og selge.

- Så dere overlater jobben til massene?

- Ja, men det er godt forberedt. Parallelt med dette er det en stor annonsekampanje på gang i flere aviser. Ingen skal gå glipp av at noe stort er på gang. Videre: Fra slutten av september og ihvertfall ut oktober vil avisa finnes i alle Narvesen- kioskene. Idag er det drøyt halvparten som selger den. I mange av kioskene vil det være hengt opp plakater. Det blir et godt klima å gå ut på gata og selge avisa i, sier salgssjefen.

- Er du ikke redd dette blir et blaff?

- Det er planlagt som et blaff, et litt langdrygt et. Ut hele oktober satses vil på å få til løssalg hver lørdag på flest mulig steder. Men vi tror vi kan få mange nye abonnenter, når vi samtidig drar igang vervekampanja for fullt. Forberedelsene er igang. Mellom 15 og 20 tusen kommunepolitikere og like mange andre - altså 30-40 tusen - vil få avisa gratis i posten.

- Og så begynner de å abonnere?

Klassekampens salgsavdeling lover at kampanja rundt nylanseringa av KK skal bli et blaff. - Et blaff av litt langdryg type. Foto: Klassekampen

- Målet er å få 4 tusen til å begynne å abonnere. Det greier vi å få til blant annet ved å ringe de 30-40 tusen folka. Men det er jævlig mange telefoner, sier Gunnar som ellers ikke pleier å være så skvetten når det gjelder å stille høye målsettinger. Vi setter igang å ringe 15.oktober fra over hele landet og holder på ut november. Også her er vi avhengig av dusinvis

og hundrevis av aktivister over hele landet. De må finnes i alle fylker og sette av flere kvelder til ringing.

- En entusiastisk replikk til slutt?

- De som eier og har bygd avisa må fortsatt regne med å bære hovedtyngden av jafset. De må ikke tro at de slipper unna arbeidet fordi om vi sier at vi skal gå breiere ut. Vi når ikke breiere ut fordi om vi sier det.

- Vi må få inn nytt blod i jobbinga med Klassekampen. Men dette er det i hovedsak AKPerne som må skaffe. Avisa er, og oppfattes i stor grad, som et talerør for alle motkreftene. Derfor er det lettere nå enn tidligere å mobilisere folk til innsats.

ERIK NESS

IPS - Den tredje verdens nyhetsbyrå

Blant de mange forretningsmessige nyhetsleverandørene er det noen få som skiller seg ut. Et av disse er International Press Service (IPS). IPS gir også klart uttrykk for at de ønsker å formidle alternative nyheter fra den tredje verden. Derfor bringer de inn nye aktører og temaer i nyhetsbildet.

FOR Å UNNGÅ profittjaget så er nyhetsbyrået organisert som et kooperativ og ethvert overskudd blir brukt til å forbedre nyhetstjenesten. IPS er uenig i den tradisjonelle oppfatningen av nyheter som en vare som skal selges. Byrået understreker at de ser på nyheter som et sosialt gode som flest mulig skal få del i uavhengig av salgsverdi.

De fleste av IPS mottakere befinner seg i den tredje verden. Det legges likevel stor vekt på å nå ut til de industrialiserte landene. IPS har også et omfattende samarbeid med UNESCO. Dette har resultert i at IPS har bygget ut informasjonsnett mellom u-landene og startet et eget prosjekt for kvinner. Prosjektet innebærer at man har utviklet en tjeneste der utelukkende kvinnelige journalister skriver for kvinner i u-land for å få et kvinneperspektiv på nyhetene.

Byrået prøver å analysere mere enn andre nyhetsbyråer og sette nyhetene inn i en sosial og politisk sammenheng. For å få til dette bruker man utelukkende journalister som er født og oppvokst i nyhetsområdene og ikke vestlige korrespondenter.

BENDIK BEEN

Føler du deg dum? Hvor?

INNLEGG

I stedet for å begrense diskusjonen til forholdet mellom RV/AKP, skulle jeg ønske at vi fikk snakke skikkelig om hvilke problemer partimedlemmene og laga synes de har, og om hvordan vi kan begynne å løse dem, skriver Jorun Gulbrandsen i dette innlegget

jeg har tenkt er feil». Jeg hater kapitalismen like intenst som før, nei mer, er stadig mer for kommunismen, og får mer og mer erfaring i at det trengs et kommunistparti som er opptatt av å mobilisere folk til felles forsvarskamp. Klassestandpunktet er det lov å stole på. Men hva er problemer som vi må gjøre noe med?

Her et mitt lille bidrag:

1. Vi har et problem som angår partikulturen. Dette er antakelig et dumt ord, men jeg veit ikke noe bedre i farta. Det handler f.eks. om: Vi partimedlemmer driver mye fint arbeid i fagforeninger og andre steder og på jobben, og vi får til mye og synes vi er ganske «flinke». Andre synes også ofte det om oss. Men hvorfor er det sånn at mange av oss føler oss små og «dumme» i partiet? Hvorfor er det bare noen få «kanoner» (menn) som deltar synlig i de store

diskusjonene? Hvorfor er det en god del som synes det er flaut å si noe på et møte med lagsledere? Mange spørsmål kan stilles, men jeg tror mye av dette handler om at vi ikke verdsetter de praktiske erfaringene. Det kapitalistiske samfunnet lærer vanlige folk at vi er lite verd, det vi kan betyr ikke noe, våre erfaringer skal vi ikke stole på sjøl engang. Slåss vi ikke mot slike holdninger aktivt og bevisst, slik som vi gjør på bøllekurs, blir vi naturligvis prega av dem. Hva kan gjøres?

Vi kan diskutere erfaringer, f.eks: Hva sier du når du gjerne vil diskutere å stemme på RV på jobben din? Synes du at du plager folk? Hvordan argumenterer du når du ønsker at radikale folk skal stemme RV og ikke SV/AP? Altså: Vi utveksler erfaringer vi får når vi snakker med folk, vi hjelper hverandre og lærer.

Hvis dette var en vanlig arbeidsmåte i partilaga, ville også et helt nytt medlem kunne føle seg velkommen og nyttig. For da ville hun ikke behøve å delta i verdensmesterskapet om hvem som kan mest om Kominterns 4.uttalelse. Hun kunne komme med seg sjøl. Og skulle ikke en innvandrings kunne føle seg hjemme her, hvis vi brukte hverandres erfaringer? Har du lyst til å få nye medlemmer i laget? Hva ville vært problemer med det? Hvordan kan vi rekruttere hvis vi ikke diskuterer erfaringer, sånn at vi alle ser at det er dette som er viktig, og det er dette vi skal drive med? Hvordan gjøre partimedlemsskapet til et evig bøllekurs? Hvordan skal medlemmene føle at de vokser? (Jeg tror ikke A- og B-medlemsskapet til Magdal fremmer en slik tankegang, for å si det svakt).

Og er ikke dette en fin innfalls-

vinkel til diskusjoner om sosialismen: Hvordan skal vanlige folk kunne ha makta i et land - mens vi er lært opp til at lederne og ekspertene veit best?

2. Vi må diskutere taktikk: Mitt inntrykk er at vi i partiet ikke er så misfornøyde med partiets politikk, dvs standpunkter. Tenk på miljø, arbeidsløshet, Golf-krigen, nedskjæringene osv. Men hva GJØR vi? Det er det mange som lurar på. Går vi inn for at arbeidsløse organiseres? Hva er kampparoler som det går an å mobilisere til? Hva vil vi med parlamentarisk arbeid? Hvordan skal vi jobbe i nei-til-EF-bevegelsen osv osv.

3. Hvordan kan vi gamle hjelpe ungdomsforbundene til å rekruttere noen tusen medlemmer? Rød Ungdom er skikkelig ifarta. De er de beste til å rekruttere ungdom. En fordobling av medlemstallet i partiet vil komme fra ungdommen etterhvert. Skal vi gi dem penger sånn at de kan reise rundt? Eller hva?

4. Prinsippprogram og vedtekter behøver vi ikke å mase så mye med, trur jeg, men uttalelsen om den internasjonale kommunistiske bevegelsen kan vi trekke tilbake og klare oss uten ei stønn. Så kan vi kanskje bli enige om ei liste med problemstillinger som vi kan studere i ro og mak i 1993, 94 osv, og som vil være til evig diskusjon i en bevegelse som vår.

Plan for AKP:

EF, partiet, ungdom

Partidiskusjonen

Målsettinga for hele debatten er å

- avklare ulike syn på hva slags parti vi trenger
- gjennomføre debatten som et ledd i et bevisst opplegg for å skape en ny partikultur.

Diskusjonen skal legges opp i 3 faser:

Høsten 1991:

Et diskusjonsopplegg for minimum 2 lagsmøter innrettet på følgende problemstillinger: • Hva slags politisk grunnlag skal partiet ha og hva slags parti trenger vi? • Hvordan skal de revolusjonære kreftene overleve og skape grunnlag for å styrke seg?

Vi har foreløpig bare laget det konkrete opplegget for 1.fase. Konkretiseringa av de seinere fasene må bl.a. ta utgangspunkt i resultatene fra diskusjonen så langt, men hovedinnholdet tenker vi slik:

Vinter/vår 1992:

Diskusjon/studier om politikk og taktikk for kampen på noen områder med sikte på å komme fram til et program for arbeidet vårt i massebevegelsene. Foreløpig forslag til områder: Arbeiderpolitikk, miljøpolitikk, imperialisme/EF, revolusjonært parlamentarisk arbeid.

Vår/høst 92:

Diskusjon av de endelige landsmøteforslaga som lages på grunnlag av oppsummeringa av de tidligere diskusjonene. Vi mener at landsmøtet først og fremst bør behandle revolusjonær politikk for 90-åra og avklare diskusjonen om hva slags "partiprojekt" vi skal satse på, strategien for å bygge partiet.

Bakgrunn for opplegget for partidiskusjonen

■ En av erfaringene fra sist var at debatten om modell (forholdet AKP/RV) overskygget diskusjonen om strategi og politikk, at debatten i liten grad ble lagas og medlemmenes debatt og at det var lite rom for andre spørsmål som var viktige for å utvikle partiet. Uenighetene om politikk og modell gikk også på kryss og tvers, og det var vanskelig å klargjøre hva vi egentlig var uenig om. Landstyret sa det slik: "LS oppfatter uenighetene i partiet som en blanding av djup, reell, politisk uenighet og ulike syn og innfallsvinkler som skyldes forskjellig ståsted og erfaring med ulike deler av virkeligheten. Og det er ikke klart hva som er hva." Vi ønsker derfor ikke en snever RV/AKP debatt.

Medlemmenes diskusjon.

Resultatet av partidiskusjonen avhenger av måten vi fører den på. Metodene er en del av den politiske linja. Framtida til partiet avhenger av at vi er istand til å få fram og bruke mest mulig av alle de erfaringene som medlemmene sitter med, flere tusen års erfaring med revolusjonært arbeid. Den situasjonen at mange føler seg små i partiet er et viktig hinder. Vi mener det er avgjørende å bruke utradisjonelle metoder i partidiskusjonen for å snu på hvem som er viktige og la alles erfaringer komme fram. Vi ønsker en debatt der alle kloke tanker ikke er tenkt på forhånd, og der partimedlemmene ikke bare inviteres til å ta stilling til 2 eller flere ferdige alternativer. Vi ønsker en debatt som har betydning for praksis. Debatten må føres slik at folk og laga blir målestokk, - hva betyr dette synet for laget vårt og for det arbeidet jeg driver? Hvordan kommer vi dit vi vil, hva har vi av ressurser og erfaringer? Her er det mye å lære av bøllekursene og studie- utvalget har laget et opplegg basert på slike erfaringer.

Kvinnene må ta ledelsen.

Partidiskusjonen har større sjanse til å lykkes

-Vi holder i Landsmøteperioden fast ved dobbeltmålsettingen i langtidsplanen:

■ styrke de virkelige bevegelsene og lede dem mot venstre

■ styrke og bygge ut den revolusjonære bevegelsen

Planen for denne landsmøteperioden inneholder 3 hovedelementer (se egne artikler):

■ Kampen mot EF - eksternt hovedoppgave

■ Partidiskusjonen

■ Styrking og utbygging av partiet/ungdomsforbunda.

Foto: Klassekampen.

Kampen mot EF

Kampen mot EF er den viktigste eksterne oppgaven fordi:

■ Et norsk EF-medlemsskap vil være et strategisk tilbakeslag for den norske klassekampen. Både dagskamp og kamp for sosialisme

vil bli mye vanskeligere innafor EF.

■ Kampen mot EF-medlemsskap er den viktigste massebevegelsen nå og sannsynligvis de nærmeste åra. Den kan - som forrige EF-kamp - styrke og trekke den folkelige kampen mot venstre.

■ Hvis partiet og ungdomsforbundene går helhjertet inn i denne kampen, kan det bety en nødvendig fornying og styrking også av den revolusjonære bevegelsen.

dersom kvinnene tar ledelsen. Det er flere grunner til dette:

■ I kvinneperspektivet ligger muligheten til å bryte opp stivna, patriarkalske og konservative elementer i den revolusjonære tradisjonen og skape fornyelse.

■ Kvinnene har ikke ei "ferdig" linje og har behov for en åpen diskusjon for å utvikle prosjektet sitt.

■ Kvinneperspektivet har forbindelseslinjer til alle deler av partiets politikk, og kan dermed virke samlende.

Diskusjon om linja og praksis i massebevegelsene.

Partiet er et redskap. For å avklare spørsmålet om hva slags parti vi trenger, må vi også diskutere hva vi skal med partiet, oppgavene i 90-åra og linja vår i massebevegelsene. Vi tror at uenigheter rundt slike spørsmål er godt egna til å få opp ulike syn på mer grunnleggende saker. Samtidig som partiet uansett trenger å utvikle linja si på disse områdene.

■ Prinsipp-programmet er bra. AU mener at PP fra forrige landsmøte er et godt grunnlag for par-

tiet og legger ikke opp til noen ny diskusjon om PP. Vedtektene bør også beholdes omtrent som nå.

■ Ingen ettårig intern diskusjonsperiode. Partiets framtid avhenger av praksisen i klassekampen. Mange er frustrert over partiets konsentrasjon om interne problemer og diskusjoner. Vår hensikt er å legge opp til diskusjoner som er knytta sammen med de viktigste eksterne oppgavene og som gir rom for eksternt arbeid. Vi må styrke og bygge partiet samtidig som vi diskuterer.

Ungdom og studier

Styrking og utbygging av partiet/ungdomsforbunda:

Sjøl om begge de to andre delene av planen kan være med på å styrke den revolusjonære bevegelsen, så må utbygging også stilles som en særegen oppgave. Vi vet at mange medlemmer umiddelbart vil være skeptiske til at det er mulig å bygge ut partiet slik situasjonen er nå. Vi mener likevel at oppgaven må stilles og kan gjennomføres, basert på følgende hovedstolper:

Styrk ungdomsforbunda

Partibygging er først og fremst bygging av ungdomsforbundene.

En del av problemene i partiet skyldes forubbinga i partiet. Alderssammensetninga i partiet gjør at partiet blir mindre aktivistisk. Mangel på nye medlemmer og for lite felles aktivist-praksis fører til at diskusjonene og livet i laga tørker ut. Uten å tilføre bevegelsen nytt blod vil vi ikke klare å snu problemene.

Vi mener det er bra muligheter for å bygge ut ungdomsforbundene.

■ De progressive styrker seg blant ungdommen. Unge Høyre har mistet hegemoniet i NGS etter mer enn 10 års sammenhengende flertall. Det ser ut til at RV styrker seg i skolevalgene.

■ Sjøl om Rød Ungdom har mistet en del medlemmer de seinere åra er forbundet inne i en positiv utvikling nå: En ny, yngre og offensiv generasjon har overtatt. Alderssammensetninga er gått mye ned, og RU i Oslo står sterkere på skolene enn på svært lenge. På sommerleiren til RU var gjennomsnittsalderen 17 år.

■ Det er flere som vil bli medlemmer av RU og tar kontakt.

■ En del steder bygges det nå - dels ved hjelp fra partiet - nye RU-lag, men RU har fortsatt problem i de største byene utenom Oslo.

■ NKS spiller en sentral rolle i EF-arbeidet

blant studentene og har tatt initiativ til Studenter mot EF i universitetsbyene og noen andre plasser

Vi må bygge på denne positive utviklinga og sette kreftene inn på å styrke RU og NKS. Sentralt prøver vi å styrke samarbeidet. Siden alderen på RU medlemmene er gått mye ned, og større del enn før er fattige skoleelever er det nødvendig at partiet gir økonomisk støtte til RU. Det bør partiet også gjøre lokalt.

Fra neste høst planlegger vi et tiltak for å skaffe RU mer arbeidskraft, en ordning vi foreløpig kaller "Rødt År". Planen er at en del erfarne RU-ere som er ferdig med skolen jobber et år (eller flere) for bevegelsen med fri kost og losji og lomme-penger. Vi starter med en periode med intensiv skolering i Oslo neste høst. Deretter får de forskjellige oppgaver: dra rundt i landet og hjelpe til med å bygge opp RU, jobbe for RU sentralt osv...

Partiet må finansiere dette opplegget, dels ved at partikamerater som har mulighet skaffer gratis bolig/hybel. Dels ved å bevilge lomme-penger.

Viktigste metode for partilaga: Utvikle ungdomsarbeidet gjennom EF-arbeidet.

Mange partilag har gode erfaringer med å innrette sin innsats i EF-arbeidet på ungdom, og gjennom det legge grunnlag for å bygge RU. På den måten blir det også lettere å forene de forskjellige oppgavene i planen.

Foto: Klassekampen.

Plan for høsten 91

Denne høsten skal vi:

- 1) gjennomføre første fase i partidiskusjonen,
- 2) 2. fase av "Nye KK"-kampanja,
- 3) følge opp EF-arbeidet og
- 4) komme i gang med ungdomsarbeidet.

Vi regner ikke med at alle lag vil komme igang med arbeid innrettet på ungdom allerede i høst, men ST vil sette igang tiltak for å formidle erfaringer og i det minste få igang distriktsstyrene.

Partidiskusjonen

Opplegget for høsten går over to møter og baserer seg på et studieopplegg fra studieutvalget som er prøvd i noen lag. Se egen artikkel som begrunner opplegget.

Møte 1: Tre kamerater forteller hver sin korte historie fra sitt liv (toppen 10 min.) innretta på følgende: Fortell om en episode der partiet var viktig for deg, enten i positiv eller negativ forstand. Det behøver ikke være forberedt eller veldig gjennomtenkt. Laget diskuterer så hva de ser som hovedpoenger i de tre historiene. Ut fra historiene velger laget ut et eller flere diskusjonstemaer å gå videre på til neste møte, temaer med tilknytning til problemstillinga "Hva skal vi med partiet"?

Møte 2: starter med diskusjon om den eller de problemstillingene laget har valgt ut med utgangspunkt i møte 1. Siste del av møtet brukes til å diskutere ulike forslag til hva slags parti vi vil ha. Om laget ønsker det kan de to delene av

dette siste møtet også deles på to møter eller tas på et lørdagsseminar, men minimum for alle er 2 møter.

Leseliste

Til hjelp for forberedelsene til møte 2 vil det komme en "leseliste" med utdrag fra klassikerne, andre bøker og innlegg som har stått i KK eller Opprør i partidebatten. Lista er ment å være allsidig, slik at den gir muligheter til å velge mange innfallsvinkler til diskusjonen. Meningen er ikke at alle lag studerer hele lista, men at laga velger ut i forhold til sine problemstillinger.

Lag forslag

til "plattformer" eller "program" for partiet. Første frist 26/9. Vi ønsker at siste del av møte 2 skal være en diskusjon med utgangspunkt i ulike helhetlige program eller plattformer for partiet. Vi oppfordrer derfor folk som går "svanger" med slike forslag om å skrive dem ut og sende dem inn innen 26/9. Skriv ikke alt for langt, og ta helst kontakt med STAU på forhånd. Vi ønsker at forslaga skal ta utgangspunkt i følgende problemstillinger:

- Hva slags politisk grunnlag skal partiet ha og hva slags parti trenger vi?
  - Hvordan skal de revolusjonære kreftene overleve og skape grunnlag for å styrke seg?
- Sentralstyret vil på sitt møte i oktober ta en del politiske standpunkter i debatten som også skal brukes som bakgrunn til møtet.

Innledere

STAU vil prøve å hjelpe til med å skaffe innle-

dere med forskjellige syn til lag som ønsker det.

Rapport fra diskusjonene: Laget må lage en rapport om diskusjonen der det går fram hvilken/hvilke problemstillinger de synes er viktige, hva laget er enige om og hvor uenighetene står. Dette for at dette ikke bare blir en prosess i laga, men at resultatene også legger premisser for ledelsen.

Når får dere materialet til diskusjonene?

Studierettleiing og leseliste kommer ut ca 15. september. Vedtaka fra ST vil komme i Opprør eller på annen måte i oktober, sammen med helhetlige plattformforslag

Kampen mot EF

er nå i en avgjørende fase når det gjelder kampen mot EØS-avtalen.

■ Alle lag skal delta i 25. septemberbevegelsen. Vi oppfordrer til demonstrasjoner og markeringer på flest mulig steder. Minimum: utdeling av løpesedler.

■ Alle lag må diskutere hvordan de best kan være en drivkraft i EF-kampen på sitt sted, og legge spesiell vekt på hvordan de kan trekke med ungdom.

■ Distriktene må se på hvordan de skal sikre partiets politiske og organisatoriske arbeid med EF-kampen. Gjennom DS, lag som får ansvaret og/eller samling av aktivister.

Klassekampen.

I løpet av høsten skal 2. del av "Nye KK"-kampanja gjennomføres.

- innspurt kommandittister
- oppfølging KKs venner
- abonnementsverving etter 4. oktober
- konferanse om KK og KK-jobbinga for en fra hvert distrikt. Hovedvekt vil ligge på den politiske linja for KK - prosjektet og hva slags avis KK skal være. Dessuten vil vi ta opp arbeidet med abonnementsverving og KKs venner.

Ungdomsarbeid.

ST vil arrangere en ungdomskonferanse for representanter fra alle partidistrikter i høst. Formålet er å legge fram de erfaringene en del steder har gjort med å få igang ungdomsarbeid, og få igang slikt arbeid flere steder.

Vi ønsker at flest mulig lag og distrikt skal gjøre noen av disse oppgavene:

- Jobbe i virkelige bevegelser sammen med ungdom, først og fremst EF, men noen steder miljø og anti-rasisme.
- Studere/arrangere møter sammen med og for ungdom, gjerne om spørsmål vi sjøl synes vi trenger.
- Tipse RU sentralt om skoler de bør besøke, invitere RU til å diskutere med interesserte/være på møter.
- Hjelpe til med å lage RU-sirkler eller bøllekurs o.l.
- Bevilge penger til RUs reisevirksomhet

STAU

Partiarbeid og - diskusjon

Vi starter i spora etter kvinneopprøret og snakker om hva som er viktig i debatten og hvordan den kan føres. Mette åpner med et ønske om å få fram klarere skillelinjer.

– For meg betyr det at debatten hittil ikke helt har fått fram kjerna i uenighetene. Vi må bli skarpere på hva vi faktisk er uenige, eller enige om, uten at det fører til at det blir en slags skolekonkurranse i marxistisk polemikk. Det er det de skolerte kanonene som behersker, og det virker undertrykkende på andre.

Gudrun: Når jeg tenker på kvinneopprøret, så synes jeg at noe av det viktigste er erfaringene med å kombinere arbeidet i bevegelse utafør partiet, som for eksempel pornokampen, med partiarbeid og teoretiske diskusjoner. Det har også noe å si for partikulturen. Den kan ikke endres bare gjennom diskusjon, den må endres gjennom handling. Når vi skal forandre og utvikle oss, må vi ha mange ting i huet på en gang. Vi skal gjennom uenigheter samtidig som vi skal ta opp i oss mye nytt. Jeg ser på det å forandre partiet og partikulturen som en langsiktig oppgave, det er kanskje 90'åras oppgave.

– En annen viktig erfaring er at kvinnes måte å jobbe på er det kollektive. Men det er også arbeiderklassens måte. Framfor å la de sterke dominere på hvert sitt felt, må vi forsøke å gjenreise den kollektive jobbinga, slik laga burde og kunne være.

Mette: Vi må legge vekt på å løse problemene med å gjøre partiet til et godt redskap for folk. Der ligger det en diskusjon om hva det betyr å spille en ledende rolle i forhold til arbeiderklassen. Hva gjør vi med den store arbeidsløsheten? Hvordan utvikler vi kvinnespektivet i arbeiderklassen, i tråd med de endringene som har skjedd der.

Gudrun: Ja, jeg ser ikke bort fra at det kan være riktig å faktisk prioritere offentlig sektor, prioritere kvinnefaglig kamp, framfor «de tunge mannesektorene.» Gutta har en tendens til å styre arbeidet etter tesen om å ta bare de slag du kan vinne. Det er viktig å vinne slag,

Mette Holmsen. Foto: Klassekampen.

Gudrun Høverstad. Foto: Klassekampen.

Opprør prøver å bidra til at kvinnene i sterkere grad skal få alburom og plass til å legge premisser for partidebatten. Denne gangen har vi snakket med Gudrun Høverstad og Mette Holmsen - to damer fra Sentralstyret med mye på hjertet.

men jeg tror vi må utvide den faglige horisonten og lære oss å forene faglig kamp med det vi har begynt å kalle hverdagslivsperspektivet.

– Hvis vi ser litt på AKP, utover selve debatten, hvor står partiet akkurat nå og hva vil dere gjøre med det framover?

Mette: Jeg har et problem og det er at verden eksploderer mens vi sitter og diskuterer. Når jeg tenker at vi må revolusjonere oss sjøl, så

tenker jeg mer på å se på det vi drar med oss av borgerlig og sosialdemokratisk gods enn nødvendigvis å snu og vende på alt i partiet. Vi må kaste det som hemmer og komme oss ut, gjenreise aktivismen. Jeg har et klart inntrykk av at opprørsk ungdom har mista mye av trua på parlamentarismen, og det bør vi jo merke oss.

Gudrun: Ja, det er noe med denne kua som kan dø mens graset gror. Jeg er enig i at aktivismetodene

må fram igjen. Jeg tror for eksempel at EF-arbeidet er viktigere enn det som foregår inne i kommunestyrene. Forutsetninga for å drive parlamentarisk arbeid ligger i aktivismen. Men da vil jeg gå tilbake til det vi sa om arbeidsmetoder og partikultur. Vi må spørre - hva skal til for at avdelingene kan fungere som arbeidskollektiv i EF-kampen, i KK-arbeidet, o.s.v. I tråd med dette, vil jeg si at jeg tror det er mulig å rekruttere også i den si-

tuasjonen vi er i. Der vi kommer oss ut, er det muligheter til å få med folk.

Hittil har de to vært nokså enige og utfyllende i forhold til hverandre, men rekrutteringsspørsmålet utløser uenighet.

Mette: Jeg stiller et stort spørsmålstegn ved om vi greier å holde på nye medlemmer nå. Jeg tror vi må komme et stykke på vei med å rydde opp i eget bo - og så verve. En av forutsetningene tror jeg er at vi må utvikle et mye bedre og håndverksmessig organisasjonsarbeid.

Gudrun: Helt enig i det om organisasjonsarbeid. Det kan også bety å omorganisere lag som er stivna, men jeg tror på rekruttering nå hvis vi kommer oss ut i alt det som skjer. Jeg har tro på at nytt blod i avdelingene rett og slett vil tvinge fram nye diskusjoner. Og når jeg sier nytt blod, så tenker jeg særlig på det å rekruttere ungdommen. Ellers vil jeg trekke fram en positiv erfaring fra sommerleir-diskusjonene, og det er at vi slett ikke står på bar bakke. Vi har mange svar. Ta Golf-krigen, vi hadde både svar og et apparat. Så alt i alt er jeg ganske optimistisk. AKP er liv laga. Selv om verden er vond og vanskelig, så har vi mange svar.

At AKP har livets rett var begge enig om, og hvem som sa hva i det vi runder av er kanskje ikke så viktig, for de trakk begge fram at organisasjonsarbeidet må skjerpes og utvikles, kontakten mellom ledelse og lag styrkes og at det er nødvendig med en overordna plan, samtidig som vi må lære oss å prioritere sterkere. Vi er hemma av for mye ørkesløst strev. Og en politisk oppsummering som trekker fram klassiske «stolper», som anti-imperialismen, synet på staten, organisering og revolusjon. I tillegg finner de mye interessant og nytt i bøkene til Pål Steigan og Kjersti Ericsson. Mange svar har vi - og mange «hvite» flekker må fargelegges, så vi slutter med at hos disse to er optimismen på vegne av partiet der. Og utfordringene.

BIRGER THURN-PAULSEN

Pinlig fra RV

INNLEGG

Er tankegangen om at offentlig ansattes lønns- og arbeidsforhold mer og mer blir legal salderingspost i offentlig debatt om kommuneøkonomien blitt en del av RVs politikk, spør Thomas Vermes i dette innlegget.

Det er i hvert fall ikke noe snuskete, som en triumferende Bjørgulv Froyn (A) kunne anklage RV for å mene.

Nei, det er rett og slett en del, og ikke uviktig del, av tariffavtalen Sporveisansatte har, og blir beskattet for.

Det jeg er redd for RV ubevisst er med på i denne saka, er tankegangen om at offentlig an-

sattes lønns- og arbeidsforhold mer og mer blir legal salderingspost i offentlig debatt om kommuneøkonomien.

Skattebetalerne kunne f.eks. spare titalls millioner bare i Oslo dersom kommuneansatte fikk - la oss si 10.000 kroner mindre i lønn.

Nå begrunnet Minken RV-standpunktet med at han mener det er best for Sporveisansatte at

frikort avvikles til fordel for lønnstillegg ved tariffoppgjør.

Dette holder ikke! RV kan ikke fritas fra ansvaret for å gå løs på denne delen av Sporveisansattes tariffestede rettigheter på en så lite troverdig måte.

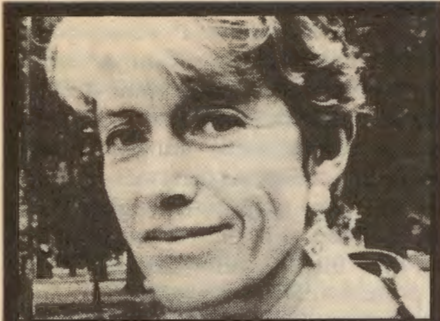
Om Minken personlig mener det er snedigere tariffaktikk å avvikle frikortene, som innebærer mange kroner for en familie, bør ikke det sauses sammen med RVs holdninger.

En annen ting er at Minkens råd rent konkret vil være dumt for dem det gjelder. Skulle verdien av frikort heller bakes inn med en bestemt sum kroner ved kommende lønnsoppgjør, går det ikke mange åra før hele greia er tapt. For som kjent følger ikke alltid lønnstillegga en like bratt kurve som verdien av en bussbillett i Oslo.

I en innringsreportasje i Aftenposten ble Oslo RVs Berit Jagmann spurt om RV går inn for å fjerne Sporveisansattes rett til frikort. I følge innringeren er frikort-ordninga kostbar for skattebetalerne.

Svaret fra Jagmann var at de ansatte sjøl bør få beholde frikortet. Ektefelle og barn bør fratas det. Jeg skrev Jagmanns svar på tabbekontoen for overrumplende spørsmål. Så opplever jeg at RV-kollega Harald Minken på et valg møte for Sporveisansatte ikke beklager og tar avstand fra dette.

Det er pinlig og kompromitterende for arbeiderpartiet RV at partiet går inn for å redusere prisen offentlig ansatte skal ha for arbeidskrafta si. For hva er egentlig en ordning der Sporveisansatte etter overenskomst får naturalia i form av frikort til seg og sin familie?

«Den flerstemmige revolusjonen» av Kjersti Ericsson, kommer på Oktober Forlag i begynnelsen av oktober.
Bestill den fra Tronsmo. Boka er dessuten er tatt ut som ekstrasbok på «Dagens bok» i november. Opprør trykker her tre utfrag fra forskjellige kapitler i boka Utvalget er gjort ved forfatteren.

Den flerstemmige revolusjonen

Første utdrag

De to modellene

Jeg vil sette to modeller eller reindyrka bilder av kampen for sosialismen opp mot hverandre. Det ene bildet representerer den klassiske, sosialistiske modellen. Det kan kanskje liknes med en mektig, enhetlig bølge som ruller fram og river med seg alt (A). Det andre bildet handler mer om mangfold og motsetninger. Her er det ikke én bølge, men mange strømmer som får den kapitalistiske skuta til å forlise (B).

Disse to modellene har forskjellig syn på

- Hvordan grunnlaget for sosialismen dannes,
- Hvordan den revolusjonære krafta ser ut,
- Hva den revolusjonære kraftas oppgave er,
- Hvordan framtidssamfunnet skapes.

Slik ser de to modellene på hvordan grunnlaget for sosialismen dannes:

A: Kapitalismen utvikler produktivkraftene, gjør produksjonen mer samfunnsmessig, mer konsentrert. Kapitalismen trenger inn overalt, sprenger de gamle, før-kapitalistiske produktjonsforholda og skaper storindustriell produksjon. Denne prosessen vil etter hvert skje over hele verden. Slik dannes det økonomiske grunnlaget for at sosialistiske produktjonsforhold kan innføres etter en revolusjon.

B: Kapitalismen og imperialismen som system fører unngåelig til polarisering i kapitalistiske sentre og kapitalistisk periferi. Periferien kan aldri bli «økonomisk moden for sosialisme» i klassisk forstand innafor imperialismens rammer. Frigjøring fra kapitalisme og imperialism, og oppbygging av et nytt samfunn må derfor skje fra mange, radikalt ulike utgangspunkt. Heller ikke i sentrene omgjøres alt til storindustri og vareproduksjon. Det ubetalte arbeidet utafør den kapitalistiske produksjonen utgjør en svær andel av det samla arbeidet som utføres i

samfunnet. Også i de kapitalistiske sentrene vil det nye samfunnet måtte ta utgangspunkt i en økonomi der et vesentlig trekk er ikke-kapitalistisk småproduksjon innafor familiens rammer.

Slik ser de to modellene på den revolusjonære krafta:

A: Kapitalismen skaper sjøl sine banemenn, det moderne industriproletariatet. Kapitalismen oppdrar, disiplinerer og utdanner denne klassen til den rollen de skal spille i det nye samfunnet. Dette er en klasse med i hovedsak enhetlige interesser. Grunnlaget for kvinnefrigjøring er at kvinnene kommer ut i «samfunnsmessig produksjon» og dermed blir en del av denne klassen, blir mer lik klassens menn. Også i de fattige landa må det skje en industrialisering som kan skape grunnlaget for et moderne proletariat. Før dette er skjedd, er ikke landa modne for en sosialistisk revolusjon.

B: Den krafta som skal gjennomføre revolusjonen og oppbygginga av det nye samfunnet, er ikke enhetlig, verken i verdensmålestokk eller innafor hvert enkelt samfunn. Arbeiderklassen og det arbeidende folket i de kapitalistiske sentrene og i periferien har ulike materiell og sosial situasjon, tildels ulike interesser og ulike bevissthet. Det samme gjelder svarte og hvite, kvinner og menn. En felles kamp kan ikke bygge på at alle er like. Den må bygge på en allianse der ulike utgangspunkt blir respektert, der motsetninger og undertrykkingsforhold tas opp og arbeides.

Slik ser de to modellene på den revolusjonære kraftas oppgave:

A: Den revolusjonære arbeiderklassens oppgave er å «plukke» den økonomien kapitalismen har modnet for sosialisme, frata borgerskapet makta, oppheve den kapitalistiske konkurransens anarki og styre den samfunnsmessige, konsentrerte, storindustrielle økonomien etter en helhetlig plan.

B: Den revolusjonære kraftas oppgave er å skape en økonomisk utvikling som kommer flertallet til gode og tar vare på naturen. Oppgaven er videre å skape mest mulig likeverdighet gjennom nødvendig forskjellsbehandling. Og det er å gi folk mer makt og kontroll over egne livsvilkår. Planen må bygges nedafra, med utgangspunkt i folks hverdagsliv.

Og slik ser de på hvordan framtidssamfunnet skapes:

A: Planøkonomien styrt av arbeiderklassen vil danne grunnlaget for en enda raskere utvikling av produktivkraftene, som gradvis gjør at mindre og mindre tid går med til materiell produksjon. Overflodssamfunnet inntre, folk kan få etter behov og yte etter evne, den eneste formen for likhet eller likeverdighet som ikke gjør vold på det uomtvistelige faktum at mennesker er skapt forskjellig. Videre er det ikke lenger noe materiell grunnlag for å skille ut en egen klasse eller et eget sjikt som skal styre samfunnet. Det klasseløse, kommunistiske samfunnet inntre.

B: Det nye samfunnet kan i hovedsak ikke bygges fra et utgangspunkt der produksjonen av livsnødvendigheter tar minimalt med tid. Dermed finnes det grunnlag for at et nytt herskersjikt utvikler seg. For å bevare makta hos folket, må motkreftene mot ei slik utvikling organiseres. Det betyr blant annet å bygge opp makt nedafra, ved at kunnskapsproduksjon, teknologiproduksjon og økonomisk strategi tar utgangspunkt i vanlige folks interesser, erfaringer og hverdagsvirkelighet. Dette er umulig dersom all vesentlig planlegging og kunnskapsproduksjon skjer i et senter på toppen, i stedet for i mange sentra på grunnplanet.

Det første bildet jeg har skissert (i reindyrka og unyansert form), og som jeg har kalt den klassiske sosialismemodellen, er et stor-slagent tankesystem med en helhetlig, indre logikk. Og det er bygd på virkelige utviklingstrekk i historie og samfunn som sentrale, so-

sialistiske teoretikere, som Marx og Engels, observerte og sammenfatta. Marx og Engels ville fange det vesentlige i samfunnets utviklingshistorie, og vise hvordan en ny samfunnsform, sosialisme og kommunisme, var nødvendige konsekvenser av kapitalismens utvikling. I hovedtrekk er det denne modellen som har gått under navnet «vitenskapelig sosialisme». Med «vitenskapelig sosialisme» menes en sosialistisk strategi som ikke bygger på fagre ønsker og ideelle ideer konstruert i hodene på folk som drømmer om en bedre verden, men på virkelige, historiske og samfunnsmessige prosesser. Disse prosessene kan være grusomme og føre med seg uendelige lidelser. Marx' syn på dette illustreres klart i det han skriver om India. Sin vane tro legger han ikke fingrene imellom når det gjelder å beskrive kapitalismens og kolonialismens vanvittige brutalitet. Men likevel (Marx, dansk utg. 1938, s. 566):

«Det er sant nok, at England ble drevet av de laveste interesser, da det utløste den sosiale revolusjon (ødelata de tradisjonelle samfunnsforholda, min anm.) i Hindustan og gjennomførte den med meningsløse midler. Men det er ikke det, det dreier seg om. Spørsmålet er: kan menneskehetens bestemmelse skje fyllest uten en fundamental revolusjon i Asias sosiale tilstand? Hvis ikke, så var England, hvilke forbrytelser det enn har begått, likevel historiens ubevisste redskap når det brakte denne revolusjonen hit.»

Den mektige bølgen må rulle fram, bokstavelig talt over lik. Det er umulig å få historias hjul til å trille bakover. Men arbeiderklassens kamp kan få dem til å trille fortere framover. I den andre enden av lidelsene og grusomhetene skimtes det nye samfunnet, der kapitalismens iboende motsigelser er løst gjennom en sosialistisk revolusjon, og de velldige produktivkraftene kan utnyttes planmessig til flertallets beste.

Denne modellen har også ei politisk-organisatorisk side, som vanligvis forbindes med Lenins navn. Klassekampen må ledes av et parti som uttrykker interessene til «kapitalis-

mens banemann", det moderne industriproletariatet. Siden klassekampens oppgave er å få historias hjul til å trille fortere, må partiet være et «bevisst element» med innsikt i love- ne for samfunnsutviklinga. Partiet må tilføre den kjempende arbeiderklassen denne bevisstheten, slik at klassen kan kjempe med, og ikke mot, historia. Innafor denne tradisjonen oppsto også Komintern, som i praksis var et verdensparti for å samordne kampen i mange ulike land. Det er ikke så rart at modellen med den mektige, enhetlige bølgen også ga opphav til ideen om det mektige, enhetlige verdenspartiet.

Den klassisk-sosialistiske modellen er blitt tappet for det revolusjonære innholdet sitt i to omganger. Resultatet av den første tappinga ble sosialdemokratisk reformisme, som i våre dager framstår som vanlig kapitalistisk vekstfilosofi og utviklingsoptimisme. Resultatet av den andre tappinga ble de sentraliserte, undertrykkende byråkratrejime- ne i Øst-Europa som nå går i oppløsning og/eller blir feid vekk.

Hva skal så vi gjøre som mener at verden aldri har hatt mer behov for revolusjonær forandring enn nå? Skal vi lete oss fram til den opprinnelige, revolusjonære sosialistiske modellen, pusse den rein og ta den i bruk på nytt? Eller er det noe annet enn revolusjonær fundamentalisme som trengs?

Jeg tror det siste. For bildet av den mektige

bølgen slo sprekker på et nokså tidlig stadium av sosialismens historie. Lenin, og enda klarere Mao, slo fast at framveksten av imperialismen hadde skapt en ny situasjon. Den gamle formen for borgerlig revolusjon, som ryddet vekk føydale samfunnstrekk og skapte grunnlaget for en nasjonal kapitalisme (som så i sin tur kunne modne samfunnet for sosialisme) var ikke lenger mulig. For Mao sto det klart at de fattige landa måtte gjennomføre en ny type revolusjon som han kalte «nydemokratisk»: En bred allianse fra arbeiderklasse og fattigbønder til nasjonalt borgerskap rev seg løs fra imperialismen og kvit seg med føydale rester. Men i stedet for å bygge opp en nasjonal kapitalisme, var nydemokratiet bare første steg i ei sosialistisk samfunnsutvikling. Forsøk på å bygge opp en nasjonal kapitalisme ville uunngåelig ende i nykolonial og imperialistisk undertrykking. Utviklinga i verden siden den kinesiske revolusjonens seier i 1949 har til fulle bevist at Mao har rett på dette punktet.

Dermed var den mektige bølgen brutt, med vidtgående og uoversiktlige konsekvenser for sosialistisk teori og praksis. Siden er mer kommet til: Kvinnebevegelsen har synliggjort den veldige massen av ubetalt arbeid utafør den kapitalistiske produksjonen som utføres av kvinner i alle deler av verden. Kapitalismen ser ikke slik ut som borgerlig økonomi og tradisjonell marxisme, i sin felles

enøydje konsentrasjon rundt det som produseres for et marked, har framstilt den. Videre har de enorme miljøødeleggelsene gjort tanken om at betingelsene for sosialisme må modnes gjennom fortsatt uhemmet kapitalistisk utvikling i verdensmålestokk, absurd. I så fall må den mektige bølgen ikke bare rulle over lik, men etterhvert over ei jord ubeboelig for mennesker.

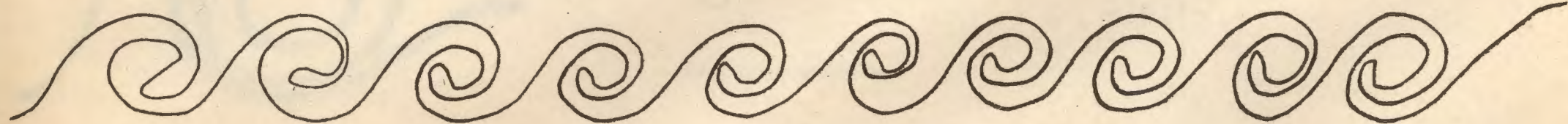
Det er forhold som sosialistisk teori ikke kan se bort fra. Det er «den mektige bølgen» i sin helhetlige form som nå framstår som utopisk, hvis vi med utopisk mener virkelighetsfjern. Mange av premissene for sosialistisk teori og politisk praksis er endret. Kanskje vil den andre modellen jeg har skissert, kunne fange noen vesentlige sider ved dagens verden, og hjelpe oss når vi skal handle. I denne boka ønsker jeg å prøve ut dette perspektivet.

Men det er ikke bare alle endringene som har skjedd i virkelighetens verden siden «klassikernes» tid som gjør det nødvendig å prøve ut nye perspektiver. Alle, også de største revolusjonære teoretikere og ledere, er fanger av sitt samfunn og sin tid. De bærer med seg en arv «under huden» som preger tankene og handlingene deres, og de bevegelsene de er en del av. Denne arven kan forstørres og forgroves i tidas løp, ettersom den blir overført til nye generasjoner.

Problemet med den «klassiske» tradisjo-

nen er ikke at den er for revolusjonær. Problemet er heller at den ikke er revolusjonær nok. Deler av det gamle samfunnets verdssystem har overvintret sammen med det nye, revolusjonære. At de undertrykte, forakta klassene, arbeiderklassen, fattigbøndene i den 3. verden, er historias drivkraft og helter er et syn så stikk i strid med herskende og inngrodde verdier at det er en kamp å ta det på alvor, også for dem som har dette synet som sin politiske eksistensberettigelse. At de som er ennå lenger ned, kvinnene i disse klassene, skulle ha noen annen rolle enn å vente beskjedent i bakgrunnen til revolusjonens menn gir dem frigjøring i gave, ja, at de til og med skulle ha sine egne ideer om hva frigjøring er, ikke bare for seg sjøl, men for hele menneskeheten - det er uendelig vanskelig å fatte. Og at mennesket ikke er naturens herre, med selvfølgelig rett til å bruke, kontrollere og herske, det er et spørsmål som har ligget utafør det politiske synsfeltet.

Det trengs et djupere oppgjør med den kapitalistiske og patriarkalske tradisjonen enn revolusjonære har tatt hittil. Det blir et oppgjør med elementer som langt på vei er felles for den tradisjonen revolusjonære har, og den tradisjonen de har

Andre utdrag

Kvinneperspektiv – fra tillegg til nyorientering

Den kjente sveitiske psykologen Jean Piaget studerte utviklinga av tankevirksomheten hos barn og voksne: Han beskrev to ulike mentale prosesser. Mennesket gjør stadig nye erfaringer og får ny kunnskap. Disse erfaringene passes inn i, settes i sammenheng med et allerede eksisterende virkelighetsbilde, en måte å se verden på. Så lenge nye erfaringer, ny kunnskap lar seg passe inn i de gamle rammene, er det snakk om en **tilpassningsprosess**. Men av og til hender det at de nye erfaringene vi gjør, de nye kunnskapene vi får, ikke lar seg passe inn i den tilvante måten å oppfatte virkeligheten på. De krever et brudd med rammene, et helt nytt virkelighetsbilde, en ny tenkemåte. Når en slik endring skjer, foregår en **nyorienteringsprosess**.

En liknende bevegelse - fra tilpassning til nyorientering - har skjedd med kvinneperspektivets og kvinnekampens forhold til kunnskap om samfunnet og strategi for forandring. I begynnelsen var det snakk om å bringe kvinnes virkelighet fram som et tillegg, for å utfylle bildet. Slik oppfatter de fleste menn det fortsatt. I den grad kvinneperspektivet er interessant, er det som noe ekstra, en utfylling, noe som kompletterer helheten med en bit som hittil har manglet. For flere og flere kvinner stiller det seg annerledes: Rammene rommer ikke de nye erfaringene, de nye kunnskapene. Kvinneperspektivet frambringer. De må sprenge, de må vike for en ny helhet. Det er snakk om en **nyorientering**. Kvinneperspektivets betydning for kampen i dag og for strategien for et nytt samfunn ligger nettopp i dette: Det kan ikke rommes innafor den gamle tenkemåten, men krever en nyorientering av helheten. De gamle svarene som revolusjonære teorier og bevegelser har gitt på hvordan menneskeheten kan fri seg fra kapitalisme

og imperialismen, har vist seg å være mangelfulle og delvis feilaktige. Det letes etter nye svar. Men nye svar kommer ikke som resultat av store geniernes tankevirksomhet. Nye svar må bæres fram av sosiale krefter og bevegelser. Kvinnekampen er ei slik sosial kraft. Den kan ikke bære fram de nye svarene alene. Men den kan gi et avgjørende bidrag til å bryte opp de gamle mønstrene og presse fram en nødvendig nyorientering. På område etter område er det nettopp kvinnekampen som stiller problemer og bringer inn perspektiver som hittil er blitt oversett, problemer og perspektiver av stor **allmen** betydning for sosiale opprørsbevegelser. Hvis de ikke tar imot utfordringa fra kvinnekampen, risikerer opprørsbevegelsene å bli stående og hakke i gamle spor.

Kunsten å overse halve menneskeheten.

Kvinner eier mindre enn 1 % av verdens eiendom, mottar en tiendedel av verdens inntekt, og utfører to tredjedeler av verdens arbeid. Tallpedanter kan nok sette spørsmålstegn ved nøyaktigheten av denne spissformuleringa fra en FN-rapporten om kvinners situasjon ved daværende generalsekretær Kurt Waldheim.

Uansett gjenspeiler den en virkelighet som burde gjøre det tydelig for alle revolusjonære at det ikke er nok å anlegge et klasseperspektiv på utbyttinga og undertrykkinga i verden. Utbyttingsforholda, kapitalismen og imperialismen som system kan ikke forstås uten at kjønnsperspektivet tas med. Og en strategi for frigjøring som ikke tar opp i seg kampen mot kvinneundertrykkinga, må bli svært haltende.

Men de fleste revolusjonære bevegelser, og de fleste kjente revolusjonære ledere og teoretikere har likevel klart kunsten å overse kvinnene, i større eller mindre grad. Marx sjøl skrev rystende om utsuginga og nedbrytninga av kvinners og barns arbeidskraft. Men kapitalismen skapte sine «banemann». Det var de mannlike arbeiderne som var den re-

volusjonære krafta. Et sted omtaler han de kvinnelige arbeiderne som «de familiemødrene som er konfiskert av kapitalen» (Marx, norsk utg. 1983, s. 34). Nå er det vanligvis eiendom som blir konfiskert. Og en kan spørre hvem sin eiendom «familiemødrene» er i utgangspunktet. Det mest nærliggende svaret er ektemannens.

Nå finnes det andre, atskillig mer kvinnelige formuleringer enn dette, både hos Marx sjøl og andre av marxismens klassikere. Men poenget, at kvinnene stort sett er usynliggjort som ei kraft i kampen mot kapitalisme og imperialismen, holder uansett. Og det holder også i dag.

Boka «Det filippinske samfunnet og den filippinske revolusjonen» av Amado Guerrero (pseudonym for Jose Maria Sison) regnes som «bibelen» til en av de sterkeste geriljabevegelsene i den 3. verden de siste 20 åra. Boka er skrevet i 1970, og er på over 200 sider. Kvinnene har fått en kvart side av disse 200, under overskriften «Spesielle sosiale grupper» (Guerrero 1970, s. 156). Her heter det blant annet:

«Kvinner kan utføre generelle såvel som spesielle oppgaver i revolusjonen. Dette er en effektiv metode til å frigjøre dem fra den føydale konservatismens klør og også fra den dekadente borgerlige framstillinga av kvinner som rene nytelsesobjekter.»

Perspektivet er at mennene frigjør kvinnene. At kvinnene kan føle trang til å frigjøre seg sjøl, bl.a. fra den revolusjonære mannsjovinismens klør, ser ikke ut til å ha falt Guerrero/Sison inn. I 1989 utga Sison ei ny bok om strategien for den filippinske revolusjonen. Boka er ført i pennen av Rainer Werning, og formet som et intervju med Sison. (Sison & Werning, 1989) Der er kvinnene like fraværende. Det er enda mer oppsiktsvekkende, siden kvinnene har vært i høyeste grad tilstede i den filippinske frigjøringskampen i disse 20 åra. Filipinene er kanskje det landet i Asia som har den sterkeste, mest

mangfoldige, best organiserte og klarest formulerte kvinnebevegelsen. Kvinner deltar dessuten i det vanskelige og farefylte arbeidet i partiet, i bondebevegelsen, fagbevegelsen, i kampen i storbylommene.

Jeg har tidligere framhevet Samir Amin som en interessant revolusjonær teoretiker i dag. Hans analyser av hvordan kapitalismen foretar ei indirekte utbytting av de ikke-kapitalistiske sektorene i den 3. verden, går rett inn i et av de viktigste spørsmåla for å forstå den særegne, indirekte utbyttinga av kvinneskjønn. Men Amin nevner aldri at dette har noe med kvinner å gjøre. I boka «De-linking» har han et kapittel der han drøfter de ulike folkelige alternativbevegelsene i Vesten. I dette kapitlet sier han (1990, side 165):

«Det ser ut til at den eneste bevegelsen som har opprettholdt en viss grad av stabilitet de siste 20 årene, er bevegelsen for kvinnefrigjøring. Betydninga av denne er også, etter mitt syn, mer grunnleggende enn de andre strømningene, som uunngåelig framstår som en serie moteretninger.»

Men dette er også alt han sier om kvinnebevegelsen! Deretter går han over til å drøfte ulike «grønne» retninger og noen (litt tilfeldig) utvalgte «grønne» teoretikere. Ikke en eneste feministisk teoretiker nevnes, langt mindre drøftes. Har han ikke lest noen?

Alle som har prøvd å kjempe gjennom et kvinneperspektiv i revolusjonære bevegelser og partier, vet at det er en både tøff og omstendelig oppgave (Se bl.a. Ericsson, 1987). Det er dessuten en oppgave som minner påfallende om husarbeid: Dersom det ikke stadig blir feid, legger støvet og skitten seg stille og umerkelig på nytt. I en artikkel kommenterer Kumari Jayawardena og Govind Kelkar venstresidas forhold til feminismen i Sør-Asia. Trass i at de påpeker en viss framgang de siste åra, formulerer de seg temmelig skarpt (Jayawardena & Kelkar, 1989):

«Mange av oss har også personlig erfaring med mannsjåvinisme hos venstrasidas intellektuelle i regionen - erfaringa er ofte at jo større mannens «berømmelse» og «betydning» er, jo verre er hans forhold til feminismen. Graden av uvitenhet om kvinnespørsmål gir grunn til bekymring; få av venstresidas intellektuelle har gidde å lese eller forstå feminismens teori og praksis. I stedet har de valgt, i likhet med sine «borgerlige» kolleger, å avvise bevegelsen som en vestlig moteretning for overklassekvinner som er uten relevans for situasjonen lokalt.»

Og videre:

«Den vestlige feminismens spøkelse er blitt brukt av lederne i mange venstrepartier og av mange venstre-ideologer til å angripe lokale feminister som borgerlige, vestliggjorte og influert av «hvit» femi-

nisme. Det påstås at ved å reise feministiske spørsmål i Sør-Asia, river feministene opp familien, splitter det arbeidende folket langs kjønnskillelinjer, og ødelegger partiet.»

Sett «borgerlig feminisme» i stedet for «vestlig feminisme», så er argumentet identisk med hva utallige kvinner i den vestlige arbeiderbevegelsens organisasjoner og partier har fått høre. Jayawardena og Kelkar er heller ikke de eneste som har grunn til å føle bekymring over radikale menns uvitenhet når det gjelder kvinnespørsmål, eller deres manglende interesse for å lese kvinnepolitikk og kvinneteorier. Ofte gjelder dette også menn som er positivt innstilt til kvinnekamp. Bak ligger nok en oppfatning av kvinner, nettopp som ei «spesiell sosial gruppe», for å låne Sisons kapiteloverskrift. Denne gruppa kan ha rettfærdige

krav som det er riktig å støtte. Men ut over det får ikke kvinnespørsmålet noen konsekvenser for **helheten** i politisk analyse og strategi.

Det er nettopp der, i **helheten**, kvinnespørsmålet hører hjemme. Jeg har tidligere sagt at en av de store utfordringene for revolusjonære og progressive i vår del av verden, er å fri seg fra eurosentrismen. Folkelige bevegelser som lar seg låse inne i det eurosentristske perspektivet, mister sitt frigjørende potensiale, både på kort og lang sikt. Det samme er tilfelle med mannsjåvinismen og det mannsjåvinistske perspektivet. Og dette er den store utfordringa til menn i revolusjonære og progressive bevegelser over hele verden. Hittil må en dessverre si at de har vært dårlig i stand til å møte den.

Tredje utdrag

Hverdagslivsperspektiv og plan. To slags virkelighet

Skillet mellom økonomi og politikk er selve grunnlaget for det kapitalistiske demokratiet. Økonomien opprettholder og styrer tilsynelatende seg sjøl gjennom de økonomiske «naturlove» ne. Politikken skraper bare på det økonomiske livets overflate. Arenaen for «politikk» begrenses til det ufarlige.

I det nye samfunnet må dette være kvalitativt annerledes. Hele tanken bak planøkonomi er jo at politikken og økonomien skal knyttes sammen, at politikken skal styre økonomien. Dersom den økonomiske planen virkelig skal være innretta på folks behov, krever dette at disse behovene kommer til uttrykk, at folk har både stemme og makt. Demokratiet får dermed en helt annen funksjon enn under kapitalismen. Under sosialismen er demokratiet direkte knyttet til økonomien, demokratiet er selve grunnlaget for at det er mulig å lage en plan som tjener folks behov. Hvis planlegginga blir sterkt sentralisert og toppstyrt, er det vanskelig å unngå at planen fjerner seg fra folks behov. Kanskje kan en si at demokrati inngår som en hovedfaktor i sosialismens økonomiske grunnlov.

Dette reiser djupere problemer enn de som stort sett har blitt drøftet i sosialistisk debatt. Det reiser spørsmål om hva slags kunnskap som blir regnet med og hva slags referanseramme som gjelder. Når vi snakker om planøkonomi, (og ikke først og fremst assosierer det med kjempespiker og byråkratisk ineffektivitet) har vi kanskje et bilde i likhet med det Leo Huberman tegner i boka «Menneskehetens rikdommer» fra 1936, i hodet. Huberman gir et, antakelig kraftig idealisert, bilde av planleggingsprosessen i Sovjet. Han starter med å si at under sosialismen er staten den eneste eieren av kapital, og må fatte alle beslutninger. Den sosialistiske regjeringa forsøker å få alle de ulike dele-

ne, alle de tusen og én varierende og kompliserte økonomiske aktivitetene til å passe harmonisk sammen, slik at alt fungerer smidig. Til dette trengs en plan. Og den statlige plakommisjonens første oppgave er å finne ut hvor mye arbeidskraft som finnes., hvordan det står til med de kollektive fabrikkene, hvilke naturressurser en råer over osv. osv «Fakta. Tall. Statistikk: Berg av statistikk,» som Huberman sier (svensk utg. 1965, s. 242):

Fra hver eneste institusjon i Sovjetunionen, fra hver eneste fabrikk, bondegård, farm, kvern, gruve, sjukehus, skole, forskningsinstitutt, fagforening, kooperativ forening, teatergruppe; fra alle disse, fra hver fjerneste avkrok av dette veldige området kommer svar på spørsmålene: Hva gjorde dere ifjor? Hva gjør dere i år? Hva håper dere å gjøre neste år? Hva slags hjelp trenger dere? Hva slags hjelp kan dere gi? Og hundre andre spørsmål stilles.

Alle disse opplysningene strømmer inn på Gosplans kontor, der de sammenfattes, organiseres og fordøyes av eksperter. Hele staben i Sovjetunionens Gosplan består nå av et par-tusen statistiske eksperter og vitenskapelige teknikere av ulike slag, med et like stort antall sekretærer - helt sikkert det best utstyrte og samtidig mest omfattende permanente maskineri for statistiske undersøkelser som finnes i verden.»

Så kommer de politiske organene inn i bildet. Første utkast til plan er resultat av diskusjonen mellom Gosplan og de politiske lederne. Deretter følger neste trinn. «I en sosialistisk planøkonomi er Hjernetrustens plan i og for seg ikke tilstrekkelig. Den må framlegges for hele folket til godkjenning, « sier Huberman. Og han siterer Sovjet ambassadør i England, som forteller hvordan dette foregår (s. 243):

«Kontrollsifrene sendes de ulike folkekommissariatene og andre sentrale instanser som

har hånd om den nasjonale økonomien, for eksempel: Folkekommissariatet for tungindustrien, handel, transport, utenrikshandel osv. for at de skal granske og kommentere tallene. Hver sentral instans henviser visse deler av planen til den instansen som ligger nærmest under den, slik at den individuelle fabrikk eller statsfarmen til slutt får se sin del av planen. Ved hvert stadium underkastes kontrollsifrene en svært nøye granskning. Når de når siste stasjon på sin reise fra den statlige planleggingskommissjonen, fabrikk eller kollektivbruket, tar alle interesserte arbeidere og bønder aktivt del i diskusjonen og kommer med forslag og bemerkninger. Etter dette sendes kontrollsifrene tilbake gjennom samme instanser, med tillegg og forbedringer til den statlige plankomiteen.»

Berg av statistikk. En hær av eksperter og vitenskapelige teknikere, og «et like stort antall sekretærer». Og «interesserte arbeidere

og bønder» som «tar aktivt del i diskusjonen». Det er ikke vanskelig å forstå at et slikt system, sjøl med de aller beste intensjoner, kunne bli tungrodd, byråkratisk og med tusen muligheter for informasjonsvridninger. Moderne informasjonsteknologi ville sikkert kunne rydde vekk en del av vanskene. Men etter mitt syn har denne modellen et mer grunnleggende problem, og det dreier seg om **referanseramme**. Hva slags sammenheng er det mellom virkeligheten, slik den blir konstruert av Gosplans eksperthær på grunnlag av «berget av statistikk», og virkeligheten, slik den leves i det daglige av Sovjetunionens arbeidere og bønder, kvinner og menn? Gosplan konstruerer virkeligheten slik at den passer overens med administrasjons- og beslutningssystemet: folkekommissariatene for tungindustri, lettindustri, handel, transport, utenrikshandel osv. Men menneskene lever ikke i «tungindustrien», «lettindustrien» eller «transporten». De lever et helhetlig dagligliv med allsidige behov. Dette helhetlige dagliglivet forsvinner

Den **flerstemmige** revolusjonen
av Kjersti Ericsson kan bestilles
fra Tronsmo bokhandel!
Bruk slippen nedenfor eller ring!

Ja, jeg vil bestille.....eksemplar av Den **flerstemmige** revolusjonen
Navn:.....
Adresse:.....
Postnr./sted:.....

Send
kupongen til:

TRONSMO BOKHANDEL
KRISTIAN AUGUSTSGT 19 POSTBOKS 675A
ST. OLAVS PLEASS N-0130 OSLO 1 Tlf. 02 20 25 09

Ring tlf.:(02) 20 25 09
fax: (02) 11 33 74

Den flerstemmige revolusjonen

Illustrasjoner: Guri Breien

på veien opp til Gosplan. Det kappes opp i biter og puttes inn i hver sin sektor (og noe forsvinner fullstendig, slik som f.eks. kvinnes hus- og omsorgsarbeid). Så kommer planen tilbake igjen, satt sammen sektor for sektor. Og denne planen former igjen menneskenes dagligliv. De må leve konsekvensene av sektorplanen, konsekvenser som de på toppen kanskje verken kjenner, skjønner eller interesserer seg særlig for.

Akkurat dette er på ingen måte spesielt for planøkonomier. I mars 1990 deltok jeg på en kvinnekonferanse på Sørøya i Finnmark. Arrangører var kystfiskerkvinneaksjonen på Sørøya, og konferansens tema var krisa i fiskeriene, hvordan den rammer kvinner og hva kvinner kan gjøre. Noe av det som slo sterkest igjennom, var nettopp kvinnes opplevelse av at deres hverdag og virkelighetsoppfatning ikke «passet inn» i det offentlige livets politiske og økonomiske kategorier: Kvinnebevegelsen og samebevegelsen handler om det samme, om kunnskap som er gjort til en ikke-virkelighet, sa Jorun, som snakket for de samiske kvinnene. Virkeligheten finnes her, den organiserte politikken er noe helt annet, og det er ingen sammenheng, sa Kristin fra Nordreisa. Signe var fra Rognsund, en plass der det «ikke er mange yrker og arbeidsplasser, men masse arbeid». Mariette fra Lofoten hadde sett på statistikken. Men fisket som livsform passer ikke inn i byråkratens ferdiglaga bokser. «Vi vet hva et årsverk i fiskerinæringa er. Det er ei mamma som står opp klokka tre på natta og egner, som kommer hjem og sender ungene på skolen, som tar med seg den minste og går i egne bue på nytt. Og det er en pappa som er på havet, der det ikke gjelder noen åttetimersdag og regulerte spisepauser.» Og Siri, forsker fra Tromsø, sa det slik: Livet vi har hatt, har vært prega av mangfold og allsidighet. Fiskerkvinnene forholder seg til så mange parter: til hus og hjem, og til mange næringer: fiske/fangst, foredling, omsorgsansvar i offentlig sektor. Det er et liv som er helhetlig, og som gjør det vanskelig å kjempe i et offentlig liv som er delt i sektorer. Kvinnene på grunnplanet lager helheten i livet. Men det er ikke slik samfunnet er

organisert. Vi skal kjempe mot en part som ikke ser helheten slik som oss.

Erfaringene med utviklingsprosjekter i den 3. verden, ledet av vestlige «eksperter», viser også gapet mellom lokalbefolkningas, og særlig kvinnes hverdagsvirksomhet på den ene sida, og «eksperternes» kategorier og tenkemåte på den andre. Siden lokalbefolkninga er de som skal «hjelpes», som pr. definisjon er uvitende og uvitenskapelige, og «eksperterne» er de som kan og vet, blir den lokale kunnskapen om natur, kultur og levekår usynlig og ugyldig. Ekstra sterkt virker dette i forhold til kvinner, som med selvfølgelighet er mer «uvitende», «uvitenskapelige», usynlige og ugyldige enn menn. Resultatene av utviklingseksperternes stupide arroganse kan være fryktelige. Men det er lokalbefolkninga, og ofte særlig kvinnene, som må bære konsekvensene.

En viktig del av kvinnes kunnskap blir dermed kunnskap om konsekvenser (se Eide, 1990). Kvinner blir **konsekvenseksperter**, fordi de må leve med resultatene av alle vedtak, planer, prioriteringer og tiltak ovenfra. Det er kvinnes oppgave, i praktisk talt alle samfunn, å få hverdagen til å fungere. Kvinner tråker ihop dagliglivet, de bruker seg sjøl og tida si som buffere mot et samfunn som ikke er organisert for å ivareta folks hverdagsbehov.

Et hovedproblem ved planøkonomier og planøkonomisk tenkning er at den ikke har opphevd, ja, ikke en gang bevisstgjort, dette gapet mellom virkeligheten, slik den konstrueres på toppen, og virkeligheten, slik den leves i det daglige av folk flest. Det er virkeligheten på toppen som har makt, som har anerkjent kunnskap og et anerkjent språk. Hverdagsvirksomheten kan ikke uttrykkes i dette språket. Kategoriene og begrepene passer ikke. Forsøkene på å si noe om hverdagsvirksomheten, blir dermed uforståelige, ulogiske, bare til å overhøre. Skal en bli «hørt», må en snakke i de anerkjente kategoriene. Men da blir budskapet et annet. Det er egentlig ville si, forsvinner på veien.

Folk lever i sin helhetlige hverdagsvirksomhet, treffer sine valg og utfører sine handlinger ut fra denne referanseramma. Men si-

den denne referanseramma er en annen enn maktas, og dermed usynlig- og ugyldiggjort, blir folks handlinger og valg ofte uforståelige fra maktas synspunkt. Dermed avskrives de som dumme, irrasjonelle, uansvarlige osv. osv. Og alt dette gjelder i særdeleshet kvinner, som usynliggjøres og ugyldiggjøres dobbelt opp.

Under kapitalismen er dette en effektiv herskertechnik for dem som sitter med makt. Det sikrer blant annet at det formelle demokratiet aldri kan bli noen trusel mot den bestående orden. For dette demokratets kategorier, språk, og definisjoner av hva som er gyldig og ikke gyldig kunnskap, er laga på maktas premisser.

Under sosialismen er imidlertid dette gapet mellom vanlige folks referanseramme og referanseramma til dem som sitter på toppen, et grunnproblem. For økonomien skal være innretta på å oppfylle folks behov, ikke på størst mulig profitt til et lite mindretall. Men behovene finnes der nede, i det daglige. Dersom det ikke finnes noen måte å uttrykke disse behovene på, må planen nødvendigvis bli vridd i en annen retning. I beste fall i retning av hva de på toppen mener er folks behov. I verste fall i retning av hva som tjener toppens egne, snevre interesser. Begge deler har vi sett i samfunn som har prøvd å bygge sosialisme.

I Hubermans entusiastiske beskrivelse av planprosessen i Sovjet ser vi hvordan dette problemet må oppstå. Bønder og arbeidere «kommer med forslag og bemerkninger» til regjeringas og Gosplans utkast. Men referanseramma, premissene, er virkeligheten slik den er konstruert på toppen. «Forslag og bemerkninger» må tilpasses denne ramma. Bryter de med ramma, får de ihvertfall ingen virkning. Skrik på et fremmed språk blir ikke forstått.

Slik blir demokrati i djupeste forstand en stor utfordring i kampen for å bygge et nytt samfunn. Hvordan gjøre den kunnskapen og det språket som uttrykker vanlige folks hverdagsvirksomhet gyldig? Hvordan skal folks behov ellers kunne formuleres? Hvordan skape maktorganer, økonomisk og politisk strategi som bygger på dette? Det må

bety en langt djupere revolusjon enn noen som hittil er gjennomført.

Av de store, revolusjonære teoretikerne er det Mao som har kommet lengst i å sette fingeren på dette problemet, i sin formulering av prinsippet om «masselinja». «Folket og bare folket er den drivkraft som skaper verdenshistorien», sa Mao. «Det er massene som er de virkelige heltene, sjøl er vi ofte barnslige og uvitende. Begriper en ikke det, kan en ikke gjøre regning med å tilegne seg minimale kunnskaper engang.» Klarere enn noen før satte Mao vanlige folk i sentrum for verdenshistoria. Klarere enn noen før han systematiserte han hva dette betyr for politisk arbeid. Den som vil forandre verden, må gå ut blant vanlige folk, lære av dem, oppsummere erfaringene deres, kjenne problemene deres, snakke språket deres, sette dem i bevegelse, knytte seg til deres bevegelser. Det finnes ingen snarvei til forandring som går over hodene på dem Mao kalte «massene». Slike snarveier fører uunngåelig tilbake, til undertrykking og utbytting på nytt.

Teorien om «masselinja» har et sant, demokratisk innhold som går langt utpå noe det norske parlamentariske demokratiet propagandister kan prestere. Det er neppe noen tilfældighet at det var den kinesiske revolusjonen som utvikla teorien om «masselinja». Mao satte hele verdens verdssystem på hodet. Det mest forakta, utbytta og fornædta vesen på jorda, nemlig fattigbonden i den 3. verden, gjorde han til helt. For folk i vår del av verden, som uten unntak er mer eller mindre smittet av den hvite arrogansen, ville det vært langt vanskeligere å formulere tesen om at massene er de virkelige heltene, og med det også mene jordas elendige i de fattige landa.

Men også i Kina forsvant «masselinja» et sted på veien. Det er sikkert mange grunner til det, som jeg ikke kan gå inn på her. Men problemet: hvordan vanlige folks hverdagsvirksomhet skal danne grunnlaget for samfunnsutviklinga, står der fortsatt.

Lær av å grave

RVerne driver i virkeligheten med læring i alt de gjør, men de tenker ikke alltid over det. Nå vil vi utvikle studiearbeidet i RV sier Grete Bull, nestleder i RV til OPPRØR. Hun arbeider med en studieplan som skal legges fram for landsstyret den 28-29 september. Vi har spurt hvorfor hun har prioritert dette så høgt:

- Jeg er veldig opptatt av studiearbeid i organisasjonssammenheng. Den første sentrale faglige oppgaven jeg hadde var å være studieleder, og gjennom den oppgaven fikk jeg fart i viktige diskusjoner i NTL. I RV har jeg sett at vi har et stort behov for å få system på kunnskaparbeidet vårt, men utgangspunktet er at vi heller kan for mye enn for lite.

- Hva mener du med det?

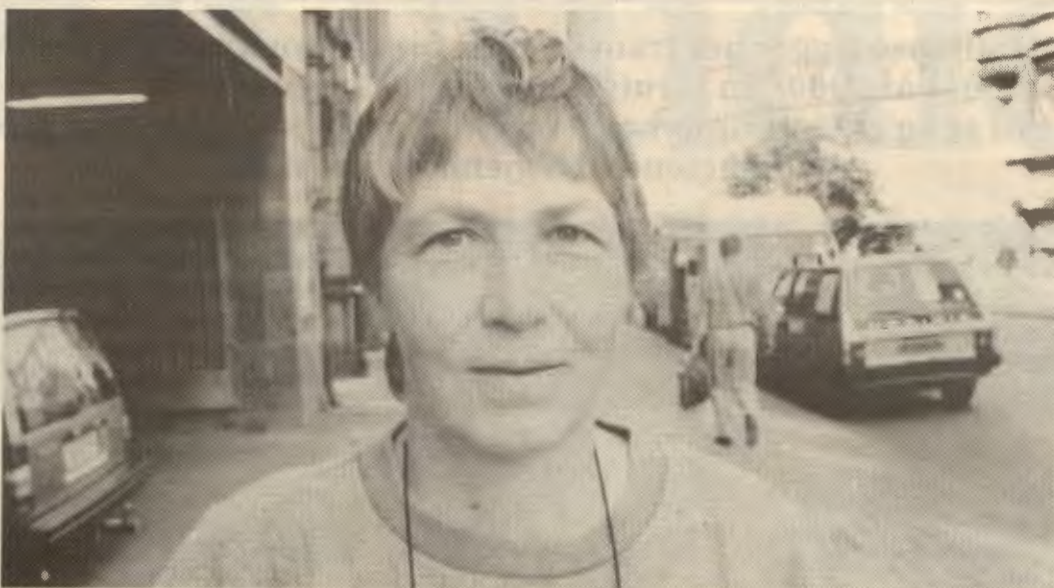
- Under arbeidet med listestillinga hendte det at folk stilte så høye krav til seg sjøl som kommunestyrerepresentanter at det ble viktigere å være flink enn å ha et riktig ståsted i forhold til velgerne. Det viser også erfaringene til de som har sittet i kommunestyret noen perioder. RV ligger på topp i aktivitet, RV har flere forslag og flere innlegg enn alle andre. Men det fører også til at vi bærer vann og ved for andre partier, og til at vi tviholder på de mest erfarne, framfor å satse på nye krefter.

- Vi synes vi må være veldig «flinke». Derfor må vi jobbe med alle sakene. Vi har en masse kunnskap, derfor må vi sette oss inn i all sakkunnskapen på alle områder før vi kan gjøre noe.

- RVerne er kjent for å være svært dyktige og aktive politikere, men mange har jobbet aleine og slitt seg ut på det, mens varamedlemmer og andre RVerne (særlig kvinner) er blitt passivisert. Flere av årets kommunestyrelister er bygd opp på den forutsetning at en skal jobbe mer kollektivt i kommende periode. Jeg vil først og fremst oppfordre disse gruppene til å organisere seg som studiegrupper. Da kan de jobbe systematisk med det de gjør, og så kan de tjene penger på det.

- Hva kreves av en studiegruppe?:

- Det må være minst fem deltakere som

Den første hektiske fasen i RVs liv som selvstendig organisasjon er nesten brakt i havn. Nå vil vi utvikle studiearbeidet, sier Grete Bull, nestleder i RV.

deltar på minst tre møter. Reglene og rapport-skjemaer får en hos NY VERDEN. RV har søkt medlemskap og vi er blitt oppfordret til å komme igang raskt med å registrere studiegrupper. Det tar tid å opparbeide nok studietimer til å få full uttelling nor det gjelder penger.

- Kommunestyregruppene vil ikke få noe vanskeligheter med å definere endel av arbeidet sitt som studier. Første tema blir antakelig kommunens budsjett.

- En må sette seg inn i hvordan det er satt opp, hva som skjuler seg bak hvert kapittel, og kommunelovens bestemmelser om vedtak. Gruppen vil kontakte andre RVerne for å få mønster for interpellasjoner og vedtak, og studere norsk økonomi for å vise at det ikke er «ansvarlig» overfor velgerne å godta de rammene som en er gitt.

- Jeg kan godt tenke meg at gruppene bruker tid på å studere hvordan de arbeider også: Diskutere og skriv ned hva du venter deg, hvordan du tror det vil gå i et møte, og gå tilbake til referatet nor dere oppsummerer hvordan det gikk. Noen få RV grupper har ført protokoller fra arbeidet med å forberede kommunestyremøtene.

- I Voss laget de en oppsummering som så ble sendt ut til ca 80 utvalgte personer i forbindelse med valgkampforberedelsene i år. De fikk inn reaksjoner som så ble oppsummert. Særlig viktig resultat av dette var at en åpenhertig selvkritikk når det gjelder kvinneprofilering falt i særlig god jord hos omlandet. Nye mål for neste periode ble satt ut fra det.

- Hvordan vil du få spredd erfaringene fra ei gruppe til neste?

- Jeg håper vi skal få det til ved å arrange-

re konferanser og å blåse liv i gamle tanker om at RV sentralt kan bli en formidlingskanal. Konferansene skal i størst mulig grad bygge på bidrag fra deltakerne, og mindre på foredrag. Kunnskap dreier seg ikke bare å fylle på gjennom en trakt inn i hodene på folk. Jeg tror ikke på at argumenter og tall overbeviser så mye som det å legge tilrette for at en oppsummerer egne erfaringer.

- Jeg tror også at denne vanlige oppfatningen er det som skremmer dem som trenger mest å sloss for sine interesser fra å delta i parlamentarisk politisk arbeid. Hvis vi vil utvikle revolusjonært parlamentarisk arbeid, så må vi også avsløre hvordan ekspertene har overtatt politikken.

- Det høres ut som du vil nedprioritere ekspertisen på de ulike feltene.

- Nei jeg tror vi har god bruk for fagfolk og intellektuelle som lager utredninger og politiske utspill på sine felt og i forhold til offentlige dokumenter. I RVs program er vi kommet langt i å forene fag og klasseinteresser, og i å se ut over sektorgrensene. RV er aleine om å forene krav til arbeidsplasser med miljøpolitikk osv. Men vi trenger å utvikle dette helhetsynet videre. Derfor må vi sørge for å organisere prosjekter rundt temaer som blir mer tverrfaglige, og der ulike perspektiv, for eksempel kvinnevinklinga kommer mer tydelig fram.

- Hvis vi skal ta det med å lære av praksis på alvor, må vi bruke mer tid på å samle på erfaringene og tenke igjennom det som skjer. Hvis en vil spre kunnskapen fra hode til hode må en lage arkiver og gjemme endel av det en tenker på om hvordan de arbeider. Erling og Espens bok med konkret veiledning i metoder for «graving» er et lysende eksempel for etterfølging. Denne boka bør studeres og brukes som veiledning. Jeg tror RVs studieplan må begynne med lokale studier, men jeg vil gjerne høre hva folk mener om det, og ikke minst få rapporter om hva dere får ut av det.

RED.

Opprørere på Festivitetten

Den dagen vi drar til Larvik for å besøke unge opprørere, er det politisk holmgang i byen. I møtelokalet Festivitetten er representanter fra åtte partier klare til dyst. Larvik RV tar konsekvensen av sin ungdomsprofil fullt ut - de stiller med to ungdommer i panelet, Maria Rosvoll og Jon Werner Sandven. Temaene denne kvelden er miljø og sysselsetting - Maria og Jon holder ett innlegg hver.

Maria er knallhard i sitt miljø-innlegg, kjører på med Norges eksport av miljøproblemer til den 3.verden og partienes fine ord, men manglende vilje til å få noe gjort. Jon er ikke mindre offensiv i sitt innlegg om sysselsetting - spesielt påstanden om at arbeidsledigheten er styrt og ønsket, får de andre brave politikere, med ordføreren i spissen, til å reagere.

Når så de unge RVerne gjentatte ganger forsøker å fremme EF-spørsmålet som en viktig lokalpolitisk sak - er selvsagt de samme politikere der med tåkepratet sitt igjen. Og selv om det er RV som står igjen med mest ubrukt taletid - denne debatten varte i tre og en halv time og ble radiooverført! - er det klart at opprørerne i Larvik har markert seg igjen.

Maria og Jon er to av en gruppe ungdommer i Larvik RV. Det er miljøpolitikken som står mest sentralt hos dem begge.

-Hvordan er det å skulle forene lokalpolitikk og internasjonale spørsmål?

«Den høye arbeidsledigheten skyldes ikke at noen har gjort så godt de har kunnet - arbeiderpartiregjeringa påstår. Arbeidsledigheten er en villet og ønsket politikk. Regjeringa foreslår å bruke 3 milliarder, fordelt over 3 år, for å redusere arbeidsledigheten. dette vil ikke fjerne ledigheten - og det er ikke engang målet til regjeringa. Arbeiderpartiregjeringa fører en politikk for økt og permanent høy arbeidsledighet.»
(Innlegg fra Jon Werner Sandven, Larvik RV, under den politiske holmgangen på festivitetten.)

-Vi prøver å bringe inn internasjonale spørsmål i valgkampen. For eksempel at Larvik må ta ansvar i miljøpolitikken, også i

global sammenheng. De andre partiene ser kun på lokale konsekvenser - og tenker kun på hvor mange arbeidsplasser det og det til-

taket fører med seg. Dessuten er vi de eneste som snakker om EF i dette valget, sier Maria.

Når det gjelder miljøkampen har Larvik RV engasjert seg i flere enkeltsaker - blant annet har de aktivt gått imot bygging av nytt kjøpesenter på Øya. I valgavisa som er gitt ut, oppsummerer Jon Larvik kommunes miljøpolitikk på denne måten:

»Det er all grunn til å spørre seg hvem som sitter med den reelle makta i Larvik. Hva ligger til grunn for byråkratens innstillinger og politikernes vedtak? Alt tyder på at hensynet til folk som Thomassens og Bøes (eiere av to konkurrerende kjøpesenter, min anm.) interesser, er viktigere enn folks behov og naturens bæreevne.»

Paneldebatten er vel overstått - men foran dem ligger fortsatt noen uker med aktiv valgkamp. Og i en høyre-bastion som Vestfold er en alltid, når en treffer unge RVerne, fristet til å spørre hva som fikk dem til å velge RV.

-Ordentlig miljøpolitikk, svarer Maria.

-RV vil bryte ned det systemet som eksisterer idag. De andre føyer seg etter makthaverne - RV er i opposisjon til makta. Vi går imot strømmen - de andre partiene er bare død fisk, som følger med strømmen, avslutter Jon.

Elisabeth Hansen

RVs miljøplan mot år 2000

Rød Valgallianse legger her fram en plan for en storsatsing for et bedre miljø fram mot år 2000 - både i Norge og når det gjelder norsk påvirkning på det globale miljøet. Denne planen vil også skape over hundretusen nye arbeidsplasser. På noen områder er den dristig, mens på andre stiller den opp lite ambisiøse mål der det er ønskelig å gå lenger.

Gjennomførbart

Det er mulig å gjennomføre denne planen, men skal den gjennomføres, er det nødvendig å bryte med den politikken regjeringa og det store flertallet på Stortinget står for. Det er nødvendig å begrense kapitalen frie spill, la miljø bestemme mer enn profitten og holde Norge utenfor EF og EØS.

En forutsetning for å få gjennomført mye av denne planen er en aktiv opinion med en aktiv miljøbevegelse som presser myndighetene til å gjennomføre dem.

RV ser kampen for økt demokrati som en viktig og nødvendig del av kampen for et bedre miljø. Mye av den helt nødvendige miljøkunnskapen for en snuoperasjon er hos vanlige folk - fiskere, bønder, industriarbeidere, personalet i kollektivtransporten, renovasjonsarbeidere, husmødre osv. Demokrati, og makt til dem som står nærmest problemene er den beste garantien for at miljøtiltak blir gjennomført.

RV har gjort anslag på hva tiltakene vil koste, og hvor mange arbeidsplasser de vil skape. Vi legger også fram ei skisse til hvordan tiltaka kan finansieres. RV har også lagt fram en plan for 200 000 nye arbeidsplasser. En del av tiltaka og finansieringa er felles.

Rød Valgallianse legger her fram en plan for en storsatsing for et bedre miljø fram mot år 2000. En forutsetning for å få gjennomført mye av denne planen er en aktiv opinion med en aktiv miljøbevegelse som presser myndighetene til å gjennomføre dem.

RV foreslår økt kollektivtrafikk og mindre veibygging. Foto: Klassekampen.

Hvor skal penga tas fra?

RV har tidligere lagt fram en plan for 200 000 nye arbeidsplasser. Denne miljøplanen overlapper den. Finansieringa nedenfor overlapper på samme måte, men ingen penger er "brukt to ganger". (ca 83 000 av de nye årsverkene som står her, og 28 milliarder kroner av det som står nedenfor, er med i den planen)

Den norske staten er enestående rik. Statsforvaltningen hadde en netto finansformue pr 31/12 1989 (siste tilgjengelige tall) på 266,8 milliarder kroner, og kontantbeholdning på ca 115 milliarder.

Norge er det eneste landet i OECD som gjennom hele 80-tallet har hatt overskudd på statsregnskapene. Det er også store muligheter til å omdisponere innenfor de offentlige

budsjettrammene for å satse på miljøet.

Nok arbeidskraft

Også deler av det private næringslivet tjener store penger som det er mulig å disponere til bl.a. miljøtiltak.

Den rekordhøye arbeidsløsheten betyr at det står nok av arbeidskraft til å gå løs på miljøtsatsinga.

(De følgende tallene referer til mrd. kr. pr. år)

- Direkte tilskudd fra statskassa (her er det satt opp halvparten av det som er satt opp i planen for 200 000 nye arbeidsplasser): .....5 mrd.
- Arbeidsløshetsstrygd og sysselsettingsmidler (samme som parentesen over): .....8 mrd.
- 1/4 av veivesteringene brukes til kollektivtrafikk: ..3 mrd.
- Skjerpa bedriftsbeskatning på overskudd (som parentesen over): .....1,75 mrd.
- Skatteinntekter og arbeidsgiveravgift fra 135 000 flere sysselsatte: ..... 8 mrd.
- Bruk deler av Statoils overskudd og investeringer til satsing på alternativ energi: 3 mrd.
- Bruk av halvparten av de statlige midler som nå brukes til oljeinvesteringer: .....3,25 mrd.
- Pålegge de utenlandske oljeselskapene å reinvestere større deler av overskuddet som i dag føres ut av landet (1/3 av beløpet fra 1990): .... 3 mrd.
- Anslåtte inntekter fra ny statlig produksjon av miljøprodukter: ..... 1 mrd.
- Økte momsinntekter pga tiltakene lavt anslag: ..... 2 mrd.
- Sum offentlige inntekter og omdisponeringer: .....38 mrd (Disse 38 milliardene pr år er skaffet ved å:
- Omdisponere innenfor statsbudsjettet: 14,25 mrd. - Bruke av statens oppsparte midler: 5 mrd. - Øke de offentlige inntektene pga økt aktivitet: 11 mrd. - Øke bedriftsbeskatninga: 1,75 mrd. - Dirigering av deler av overskuddet til oljeselskapene: 6 mrd.
- Sum: 38 mrd.)

A.N.

Tiltak

(alle tall er avrundet)

	utgifter off (privat)	nye arbeidsplasser mrd kr pr år
■ Resirkulering og minimalisering av søppel - Kildesortering av søppel og kompostering i alle kommuner innen 1993.	0,5	10 000
Alle forretninger pålegges å måtte ta i mot emballasjen på produktene de selger. - Tvungen bruk av standardflasker i glass og resirkulerbart plast, og panteordning for alle slike flasker. - Bygging av for avsverting og resirkulering av papir. Staten må gjøre det om ingen andre gjør det.	2	1 000
Sats på kollektivtrafikk og sykler - Utbygging av jernbanen fra Oslo til: Trondheim, Bergen, Stavanger, Gøteborg til høyhastighetstog (200 km/t), over 10 år.	2	20 000
Utbygging av Nord-Norge-banen (under forutsetning av at sametinget går inn for det, og samiske interesser ivaretas), over 10 år.	2	10 000
Gjenåpning av tog på Valdres-, Kragerø- og Numedalsbanen.	0,5	1 500
Utbygging av trikk og bane i Oslo (vil redusere bilbruken til det halve), over 6 år.	1,5	3 000
Styrking av kollektivtrafikken forøvrig (dobling av tilskudd) 2	2	10 000
Utbygging av sykkelveier (800-1000 km årlig. I 1990 ble det bygd 89,6 km sykkelvei langs riksveier.	2	6 000
■ Redusert bilbruk og satsing på elektriske biler - forbud mot bensinbiler i år 2000, og erstatning av alle bensin-biler innen 2015. - Satsing på produksjon av elektriske biler.	2	10 000
Alle nye biler som kjøpes inn fra 1992 i offentlig forvaltning skal være elektriske der det er mulig. - Bilfrie bysentra innen 1995 i alle byer. Planer klare i 1992. - Kvotebegrensning på kjøp av bensin - maks 1000 l pr år pr person uten spesiell tillatelse (handikappede, yrkeskjøring o.l.)		
■ Bygging av kloakkrensingsanlegg i kommunene Ekstra satsing for å innfri Nordsjøavtalen, og nasjonal plan for opprydding på avløpssektoren. Totalkostnad 6-10 mrd, beregna 1/3 fra kommunene, resten fordelt over 6 år.	1	3 000
■ Energiøkonomisering - 30 prosent reduksjon av energiforbruket innen år 2000 - Bygge ut ENØK-potensialet i bygninger over 5 år. Bedrifter pålegges å gjennomføre det, og det offentlige gjennomfører det i egne bygg.	1(0,5)	10 000
Opprusting av linjenett og kraftstasjoner.	0,5	1 500
ENØK-lån til private med rente lik prisstigninga.	1	5 000
■ Sats på alternative energikilder - Opptapping av forskning og utvikling på sol- og vindenergi, på varmepumper og biomasse. Igangsetting av produksjon av solcelle- paneler, varmepumper og andre produkter for alternativ og rein energi 1.	(1)	10 000
■ Reduser oljeforbruket med minst 35 prosent innen år 2000 - Alle offentlige bygg og bedrifter må pålegges å bare bruke elektrisitet til oppvarming i løpet av 1993.	1(1)	6 000
- elektrifisering av alle jernbanestrekninger (se forøvrig punktene over om kollektivtrafikk og bilbruk)		
■ Halvere CO ₂ -utslippene innen år 2000 Det oppnås gjennom ENØK, erstatte olje med fornybar energi, elektrifisering av offshore-gasskraftverkene, øking av skinne- gående trafikk, og skogplanting. (Se egen plan av Erik Lindeberg) Kostnader utover det som er av tiltak som alt er nevnt, over 5 år.	1(1)	10 000
■ Reduser olje- og gassutvinninga til det halve innen år 2000 Dette vil redusere statens inntekter med ca 20 mrd pr år etter år 2000, men samtidig frigjøre kapital til satsing på andre områder. Det vil også redusere sysselsettinga, men det er kvalifisert arbeidskraft som kan gå direkte inn i bl.a. ENØK og samferdsel.	10	15 000
■ Miljøoppdydding Opprydding i gamle miljøsynder (SFTs plan) over 5 år, fordele utgiftene mellom staten og bedriftene.	4(4)	25 000
■ Styrk norsk landbruk - stimulering til nydyrking og økologisk landbruk, økt saue- og geitehold.	1	12 000
■ Sats på kystfisket og foredling.	1	5 000
■ Utvid vernet av norsk urskog til 1200 km ²	0,1	
■ Ingen utbygging av gasskraftverk eller metanolfabrikk		
■ Ingen utbygging av ny hovedflyplass. Nedlegg Fornebu, og rust opp Gardermoen til å betjene den reduserte passasjermengden (pga tog). ■ Streng regulering av bioteknologien - Norge må arbeide opprettholde forbud mot patent på livog arbeide for det det internasjonalt. - Generelt forbud mot utplassering av genmodifiserte organismer. Eventuelle unntak må bare tillates dersom det er bevist at det ikke vil oppstå noen skader på miljøet. ■ Ingen svekking av norsk merking eller regelverk for miljøskadelige stoffer. ■ Retten til et godt miljø og forbud mot å ødelegge livsgrunnlaget for framtidens generasjoner føres inn i grunnloven. ■ Fagforeninger og verneombud får rett til å stoppe miljøskadelig produksjon ■ Gjeninnfør konsesjon på godsruiter. All transport skal foregå med tog eller båt der det er et alternativ til veitransport. ■ Forbud mot norsk engasjement i miljø-ødeleggende industri og miljø-ødeleggende kraftutbygging i den 3. verden. ■ NORAD må legge om og prioritere småskala energiprojekter med fornybar energi		
Sum kostnader og nye arbeidsplasser.	37,1 (7,5)	144 000
- Reduksjon i sysselsatte pga mindre veibygging.		9 000
Netto nye arbeidsplasser.		135 000

ATHAR ALI, OSLO RØD VALGALLIANSE:

Hold kontakt med innvandrer miljøene

Athar Ali har sittet i bystyret for RV i Oslo sammen med Erling Folkvord som alle lesere sikkert veit. Når dette skrives er det ei uke igjen til valget, Athar er syk, men har ikke tid til det, for han drar rundt på møter og husbesøk. Han greier å snakke i telefonen:

Hvorfor trenger innvandrerbarn å lære å lese og skrive morsmålet sitt, Athar?

Det er flere grunner: Hvis du kan ditt eget språk, hvis du kan begrepene, så er det mye lettere å lære andre språk. Derfor burde de som snakker

”I England er det nå en hel generasjon som nesten bare snakker engelsk, de kan lite morsmålet sitt.”

så mye om at innvanderbarna burde lære norsk, gå inn for at de også lærer morsmålet sitt! For det andre: Barna er tospråklige. De snakker morsmålet sitt hjemme. Det er en del av deres identitet, deres kultur. For å opprettholde kontakten med kulturen og hjemlandet, er det viktig med morsmålet. I England er det nå en hel generasjon som nesten bare snakker engelsk, de kan lite av morsmålet sitt. De kan bare snakke med foreldrene sine på engelsk, og det er ikke alltid uten problemer. I Norge vil vi ha tospråklige barn i lang tid framover. For det tredje har alle norske barn rett til å lære morsmålet sitt, helt fra første klasse og opp til universitetsnivå. Den retten skal også innvanderbarn ha. I stedet for å kjempe mot at det finnes folk som snakker forskjellige språk, bør vi akseptere språkene som en del av Norge, det vil si språk som folk i Norge snakker. Husk at mange av

”I Norge snakker folk samisk, norsk, arabisk, urdu osv. Dette er en fordel for det norske samfunnet, og ikke en plage!”

dem er norske statsborgere. I Norge snakker folk samisk, norsk, arabisk, urdu osv. Dette er en fordel for det norske samfunnet, og ikke en plage!

- Men nå har FrP foreløpig vunnet kampen mot morsmålsopplæringa.

- Ja, FrP var alene om å mene dette først. Høyre kom etter. Men AP forsvarte morsmålsundervisninga, og det var politisk vanskelig for H og FrP å

Foto: Victor Dimola.

gjøre det de hadde lyst til, enda de hadde flertall, men Rune Gerhardsens utspill gjorde det mulig - selv rett før valget.

- Er det riktig, slik mange av oss har inntrykk av, at innvandrerungdom rammes spesielt hardt av arbeidsløsheten?

- Det finnes lite samla statistikk over dette. Dessuten er en del innvandrerungdom norske statsborgere, og kommer i den samla statistikken. Men det er mange som regner med at arbeidsløsheten blant innvanderere er tre ganger høyere enn deres andel av

befolkninga. I jobben min på sosialkontoret ser jeg flyktningeungdom som kan ha vært her i flere år, og som er aktive for å få jobb, men som ikke får. Noen har språkproblemer, men ikke alle. Uansett, de er en spesielt utsatt gruppe.

- Har du drukna i papirer, Athar?

- Det kreves mye mer av en innvanderer å sitte i et kommunestyre, selv om man har bodd her i mange år. Dette har nordmenn lett for å overse. Språket i dokumentene er også ofte slik at en god del norske også ville hatt vanskeligheter med å forstå dem.

Dessuten har de norske den fordel at de kjenner mer av landets og kommunens historie og utvikling, mens en innvanderer må lære seg dette. Det tar tid. Jeg prøver å lese en til to saker hver dag, slik at jeg får fordelt dem over lengre tid. I bystyrearbeid kan en ikke undervurdere norskkunnskapene: Det dreier seg om å lese, skrive og holde innlegg.

- Blir du lett RV-gruppas «innvandrerallibi», den som jobber med innvandrersakene?

- Vi er så få i bystyregruppa, at vi er nødt til å dele på alle sakene. Det

fører til at vi lærer mye alle sammen, og får kunnskaper over et ganske bredt område. Men det er jeg som har kontakten med innvandrer miljøene, og valgkampen forsterker dette. Det er for såvidt ikke noe rart, jeg snakker jo språket til store grupper av dem.

”Personlig er jeg særlig opptatt av helse - og sosialpolitikk, særlig det siste...”

Men i media er det vanskelig å bli oppfatta som noe annet enn en som har greie på «innvandrersaker». Personlig er jeg særlig opptatt av helse- og sosialpolitikk, særlig det siste. Jeg jobber som nevnt på sosialkontor selv, og har hatt en interpellasjon i bystyret om sosialkontorene og bydelene. Sosialkontorene må styrkes faglig og med ressurser. De er nødt til å bli bedre sånn at lovene kan holdes og folk kan få den hjelpa de har krav på. På disse kontorene er det lite folk og mye å gjøre. Noen stenges.

- Hva i all verden gjør folk når de møter stengte dører?

- Da låner de av familie og venner, ofte foreldre, for en tid. Men enslige, unge flyktninger har ikke familie å gå til. Det er en fryktelig situasjon. Men i stedet for å tilføre sosialkontorene større ressurser, gjør myndighetene det vanskeligere for folk å få sosialhjelp og mistenkeliggjør dem.

- Hvilke råd har du til innvandrerrepresentanter i et kommunestyre, eller enhver ny representant for den saks skyld?

- Hold kontakten med innvan-

”...men i media er det vanskelig å bli oppfatta som noe annet enn en som har greie på innvandrersaker.”

dremiljøene. Samarbeid med innvandrere fra andre partier der det kan være felles saker. Sett deg inn i alle slags saker. For de norske er det også viktig å holde kontakt med innvandrer miljøene. Innvandrerne er en del av befolkninga. Ofte vet ikke innvandrere hva som skjer i kommunestyret, så det trengs mye informasjon.

Der lar vi Athar gå tilbake til senga si. Han må skynde seg og bli frisk, for han skal ut og diskutere og drive informasjon. Hvordan valget går, vet vi ikke før etter at denne avisa er trykt.

JORUN GULBRANDSEN.

OPPRØR

Boks 211, Sentrum, 0103 Oslo 1
Kontoradresse: Gøteborggt. 8, 0556 Oslo 5
Telefon: 02-38 42 50

DEBATT

Skriv til Opprør!

Skrivlysten er stor og det er bra, men skriv kort! Kontakt gjerne Erik Ness, (034-86086), Steingata 10, 3250 Larvik
Frist for debattinnlegg til neste nummer er 4. oktober

Svar til Jørn.

JØRN MAGDAL TAR som utgangspunkt i sin artikkel at valget står mellom et fullstendig Oslo-dominert (m-l) eller et «rest- AKP», som har rensa seg på den ene siden (sektismen) og et nytt breiere parti som bygger på RV på den andre (omgruppering). Mitt utgangspunkt er et annet. Jeg mener at AKP idag har enormt mye erfaringer og bra politikk og at det er nødvendig og mulig å bygge videre på AKP for å skape et revolusjonært parti for 90-åra.

Diskusjonen handler om to spørsmål:

1. Hva slags parti trenger vi og hva slags politisk grunnlag skal partiet ha?
2. Hvordan skal de revolusjonære kreftene overleve og ha muligheter for å styrke seg?

Først noen elementer til svar på det første spørsmålet:

1. AKPs prinsipp-program er et godt utgangspunkt.

Jeg mener AKP i sin politikk og sitt prinsipp-program forener det å holde fast ved marxismen og historiske lærdommer med å stille spørsmål om strategien til debatt. Dette gir grunnlag for et parti som er både mer enhetlig enn idag og som bevisst lever med større uenighet.

2. Kvinnepolitikken reiser nye perspektiver og nye spørsmål. * Programmet sier at kvinnene blir indirekte utbytta gjennom arbeidet i familien. Kampen mot utbyttinga kan derfor ikke bare foregå gjennom å organisere arbeidsfolk på jobben, den omfatter også kamp mot kvinnenes stilling i familien. Både under kapitalismen og sosialismen. * Synet på den kvinnelige delen av arbeiderklassen som ei ledende kraft, får konsekvenser både for strategi, krav og organisering. Hvordan utvikle en felles klassebevissthet basert på hvordan arbeiderklassen faktisk ser ut? * «Mannsjåvinisme er klassesamarbeid» slår fast at kvinneundertrykkinga er et systembevarende trekk og stiller krav til premisene for allianser og enhet.

Kjersti Ericsson skriver i siste Opprør om hvordan det dreier seg om å se kvinnekampen som motor i kampen istedenfor å gi «kompensasjon til kvinnene for ubekvemt kjønn.» Kvinnene reiser spørsmål av betydning for kampen som helhet.

3. Vi trenger et kommunistisk parti som er mer revolusjonært.

AKP er et kommunistisk parti, og plasserer seg dermed i en tradisjon som har muliggjort to svære forsøk på løsriving fra kapitalismen i dette hundreåret, og omfattende motstand i store deler av verden. En tradisjon som skarpt bryter med sosialdemokratiet og deres knefall for imperialismen, like aktuelt idag som på Lenins tid. Mao satte folkemassene i 3.verden i ledelsen for den revolusjonære kampen. For AKP har tilknyttinga til denne tradisjonen i hovedsak betydning frigjøring fra herskerens tenkning, fra den herskende tenkning. Samtidig har vi brukt tid på å se og kvitte oss med de undertrykkende trekkene ved den kommunistiske tradisjonen. Et sentralt punkt her er synet på menneskene som midler eller redskaper, ikke mål i seg sjøl. Et slikt syn står i skarp motsetning til innholdet i kommunismen: frigjøring av mennes-

kene. Og et syn på ledelse som innebærer at folk må fortelles hva som er riktig og galt står i motsetning til den revolusjonære oppgave å skape et nytt samfunn bygd på at folk sjøl har makta. Disse trekkene kan knapt skilles fra arven fra vårt eget samfunn og den sosialdemokratiske tradisjonen.

Opgava vår er derfor ikke å bryte med den kommunistiske tradisjonen og starte på ny, eventuelt knytte oss til noe annet. Utgangspunktet må være at denne tradisjonen ikke har gått langt nok i å bryte med kapitalismen, den har ikke vært revolusjonær nok.

4. Vårt syn på folk og på ledelse. *Bøllekursene har utvikla ei linje for ledelse som bygger på 3 elementer: - partiet må bevisst avsløre den skjulte undertrykkinga og indirekte utbyttinga av kvinnene, være et organisert bevisst element og en motkraft mot de herskende tanker. - det er nødvendig å forstå kvinnens eget ståsted og hvordan de sjøl opplever undertrykkinga i sine liv, lære av deres erfaringer. - det er avgjørende å styrke folks sjølløst og tillit til egne erfaringer.

*Ut av det brennende huset-prosjektet har jobba med vårt syn på sosialismen i Norge med utgangspunkt i folks konkrete erfaringer både i arbeidsliv og klassekamp idag. Ikke ferdige svar, men viktig metode.

Denne linja bryter med viktige deler av ledelsesfilosofien både i den kommunistiske tradisjonen og den sosialdemokratiske. Den er en nødvendig del av strategien for sosialismen og må samtidig være utgangspunktet for forandring av partikulturen i AKP i dag. Diskusjonen om partiets framtid må legges opp slik at medlemmenes erfaringer og tanker kommer fram og at vi ser hvordan vi kan bygge videre på alt det bra vi har gjort.

Så til spørsmålet om hvordan de revolusjonære kreftene skal overleve og ha muligheter for å styrke seg.

Kapitalismens styrke er den viktigste årsaken til venstresidas svakhet, men jeg vil gå lenger. Jeg mener at AKP overlevde 80-åra på grunn av sine styrker, ikke på tross av sine feil.

Jørn sier han støtter viktige elementer i Lenins partiteori. Det trengs en revolusjonær teori, det trengs et parti som evner å gå i spissen, som jobber langsiktig - og som opptrer mer eller mindre enhetlig i avgjørende historiske situasjoner. Han tenker seg også at et eventuelt sammenslått parti kan ha et nivåer for medlemskap, aktive og passive. Samtidig er strategien at «ulike revolusjonære miljøer eller organisasjoner må samarbeide» og gjennom en langvarig prosess skape et revolusjonært parti. Enten gjennom en sammenslåing mellom AKP, RV AMG osv. Eller gjennom å bygge på RV.

Et hovedproblem med en slik strategi er at kreftene som vil stille opp for et slikt prosjekt idag sannsynligvis vil føre til en annen type parti med et annet politisk grunnlag enn AKP. Og i hvertfall gjøre det vanskeligere å få til de forandringene jeg ønsker.

Det er ikke mange grupper og miljøer som er aktuelle. AMG er interessert. Per Overrein er opptatt av det som er igjen av NKP, jeg vet ikke hvordan Jørn stiller seg til det. Begge er svært små grupper som ikke representerer

noe vesentlig nytenkning. De har tradisjonelt vært uenige med oss i vurderinga av sosialdemokratiet og i kvinnepolitikken, og vil dra i sosialdemokratisk retning i disse avgjørende strategiske spørsmål. De vil representere en hindring for endring av partikultur og oppgjør med mandsdominans.

Jørn legger vekt på samarbeid med folk fra Natur og Ungdom, opponenter til LO-ledelsen osv. Det er jeg enig i. Men det er lite trolig at store grupper av disse idag vil delta som organisert part i oppbygginga av et nytt revolusjonært parti. I virkeligheten ville det raskt bli redusert til forhandlinger mellom AKP, RV, AMG, ev. NKP. Målsettinga å bli kvitt AKP-stemplet og skape noe nytt vil gjøre det nødvendig å gi innrømmelser på politikken. Det kan lett bli erfaringene fra FMS opp igjen.

Samtidig vil en løserer organisasjon, som en sammenslåing må bli dersom man bl.a. skal respektere utgangspunktet til dem som idag er med i RV, gjøre det vanskeligere å stå imot borgerskaps press. 90 åra preges av at kapitalismen og imperialismen er mer rå og utilsørt. Motstanden blant folk vil øke. Samtidig vil det bli tøffere å slåss og å bryte med etablerte sannheter. Behovet for en godt organisert motkraft vil bli større, ikke mindre. Kampen vil kreve et politisk, kulturelt og sosialt felleskap som er sterkt nok til å bære presset utenfra, samtidig som det åpner, ikke stenger for nye folk.

AKP har medlemmer og venner med tilsammen flere tusen års erfaring i revolusjonært arbeid. Jeg er sikker på at vi vil få flere med på å skape noe nytt om vi forandrer partikulturen i AKP og styrker jobbinga vår i front med bl.a. unge miljøaktivister enn om vi forhandler med AMG og eventuelt NKP og får et parti dominert av fraksjoner.

Det trengs å utvikle et breiere samarbeid. Men jeg tror det er lettere å få dette bredt og å få med miljøbevisst ungdom om RV beholder karakteren av en valgfrihet, i vid forstand, og ikke på død og liv skal utvikles til et parti, enten det er et mer vanlig eller et revolusjonært. En del av profilen til RV må nettopp være å bevisst utnytte karakteren av valgfrihet og forskjellen fra andre partier. Vi må bygge på AKPs faktiske styrker og svakheter idag: 1. Mobiliserer AKPs medlemmer og venner, deres erfaringer og styrker, i diskusjonen om et parti for 90-åra. En forutsetning for å lykkes er at vi samtidig går løs på partikultur og diskusjonsstil slik at det blir mulig for folk å komme fram med erfaringene sine.

2. Innrette mye av arbeidet på ungdom/styrking av ungdomsforbunda. Det krever at vi jobber sammen med ungdom i EF-kampen og andre massebevegelser. At vi studerer og diskuterer sammen med dem. Og at vi legger opp et bevisst rekrutteringsarbeid i samarbeid med Rød Ungdom.
3. Organisere rundt de reelle mulighetene for framgang for partiet. - Styrke partiets organiserte rolle i EF-kampen. - Bygge ut Klassekampens innflytelse.
4. Beholde og utvikle RV som valgfrihet i vid forstand. Finne konkrete løsninger på problemet med to organisasjoner på mindre steder.

SIRI JENSEN

Det vil være et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

AKP - over og ut?

Theorien om at sammenhengene mellom marxistisk teori og praksis er blitt svake, og at den sosialdemokratiske partiet i Norge er blitt et parti som ikke har noen muligheter for å styrke seg, er en teori som har vært mye diskutert. Dette nummeret handler om dette spørsmålet. Vi vil diskutere om det er mulig å bygge videre på AKP i dag, eller om det er nødvendig å skape et nytt parti. Dette er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Ungdom
De fleste av de nye grupper som er etablert i ungdomsbevegelsen, er etablert ut fra et behov for et parti som kan representere ungdomsinteresser. Dette er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Oppgruppering
Oppgruppering er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Mange medlemmer har et følelse av at løpet allerede er kjørt for AKP som ei samla og landsomfattende oppgruppering kraft, skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Opprør
Opprør er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Opprør
Opprør er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Opprør
Opprør er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Opprør
Opprør er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Opprør
Opprør er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Opprør
Opprør er et stort oppgjør mellom de ulike revolusjonære miljøene. Skriver Jørn Magdahl i dette nummeret.

Kjære Gyda Glup,

Under et valgkampseminar på hotell pådro jeg meg en plagsom underlivsinfeksjon. Hva skal jeg gjøre?

Fortvilt valgarbeider for DNA.

Kjære Fortvilt valgarbeider for DNA,

Kom deg ut av boblebadet straks! Hadde du lest Erling Folkvords og Espen Mathiesens *Sannheta om boblebadet*, hadde du visst hvilke uhusheter som trives i slike innretninger. Hvis du ikke handler med én gang, er det fare for at infeksjonen kan spre seg både til hjerte og hode. Som forebyggende tiltak vil jeg sterkt anbefale følgende:

- Mot at infeksjonen skal spre seg til hjertet: Hør nøye etter når Rune Gerhardsen snakker. Les deretter *Roser i snø*, dikt av innvandrere i Norge

utgitt på Cappelen forlag, og Ida Halvorsen: *Hard asfalt*; Pax forlag.

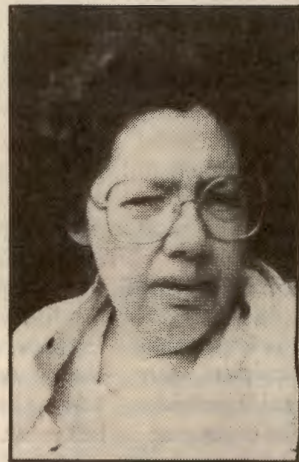
- Mot at infeksjonen skal spre seg til hodet:

Når du har satt deg inn i sannheta om boblebadet, gå straks videre til *Staten og revolusjonen* av Lenin, finnes bl.a. i norsk utgave fra Oktober forlag.

HILSEN
GYDA GLUP

RØD ROSE

Grethe Andersen.

Hun er ikke av de RV-aktivistene som blir kjent ved å stå på sentral listeplass. Men uten henne, og de andre sliterne «bak kulisserne», ville heller ikke RV-politikernes arbeid fått de samme ringvirkningene. Grethe styrer sentralbordet for RV og AKP kontorene. Hun formidler beskjeder og opplysninger, tar i mot bestillinger, pakker og sen-

der valgmateriale, har fingeren på et faglig opprop for RV - ja, i det hele tatt, lista over det hun er borti er sikkert lang. Og hun har ikke spart på arbeidstimene i løpet av valgkampen. På samme måte som arbeidet i kommunestyrene er uløselig knytta til aktivismen uafør, så er RV-politikerne innsats i valgkampen uløselig knytta til innsatsen til folk som Grethe.

Om anti-kapitalisme og kvinnelidelser

I 1991 leser jeg AKPs siste prinsippprogram med øyne som har fulgt ml-bevegelsen i tjuefem år.

Men sett at jeg var helt grønn når det gjaldt Arbeidernes Kommunistparti. Sett at jeg som 47-årig mann, far, bygningsarbeider og kulturamatør, skulle prøve å få inntrykk av hva AKP står for ut fra gjeldende prinsippprogram. Da er det mulig at punkt 2.5 aleine hadde gjort meg så skeptisk at jeg hadde styrt langt unna Arbeidernes Kommunistparti. For det første ville jeg lurt på om innledninga til punktet ble skrivi i 60- og ikke i 90-åra:

“Kvinnenes ulønnete hus- og omsorgsarbeid i familien blir indirekte utbytta av kapitalen”.

Som om hus- og omsorgsarbeid fortsatt er en særegent kvinnelig lidelse under kapitalismen i Norge. Jeg er ikke en gang sikker på om det skal betraktes som en lidelse, men i minst tjue år har tendensen vært at stadig flere menn deltar i ulønna hus- og omsorgsarbeid. Dette er fortsatt tendensen, selvom utviklinga går i rykk og napp. Jeg tror ikke det spiller noen særlig rolle for kapitalen om det er menn eller kvinner som gjør hus- og omsorgsarbeidet så lenge det er ulønna.

“Familien som institusjon er en del av det systemet som sikrer den kapitalistiske utbyttinga” står det i avsnitt to. Hvis det var sånn, ville ikke kapitalistene satse mer på å holde på familien? I deler av verden hvor den kapitalistiske utbyttinga er sterkest, ligger kjernefamiliesystemet i ruiner. På den annen side, skulle det ikke være mulig å leve i en såkalt familie uten å ryke lukt inn som støttespiller for kapitalismen?

“Homofil og lesbisk kjærlighet bryter med dette mønsteret”, står det. Homser og lesber bryter riktignok med det heterofile familiemønsteret, men er et børsspekulerende homsepar med en snikadpoptert unge en større trusel mot kapitalismen enn f.e. to industriarbeider-RV'ere fra Odde, bare fordi de to industriarbeiderne er av hvert sitt kjønn, er gift og har to standardunger? Eller er børsspekulantlesber mer antikapitalistiske enn heterofile spekulanter?

“Det er borgerskapet som klasse som tjener på kvinneundertrykkinga”, står det. Ålreit, men jeg syns ikke det er så oppsiktsvekkende så lenge borgerskapet som

klasse også tjener på kvinnefrigjøringa.

“Menn i arbeiderklassen og det arbeidende folket må kjempe mot sin posisjon som undertrykkende kjønn for å fri seg sjøl fra posisjonene som undertrykt klasse”. Arbeiderklassens historie og nåtid er breiddfull av eksempler på at likestilte arbeiderkvinner og menn fortsetter å være klasseundertrykt. Samtidig er borgerskapet også fullt av mer og mindre likestilte menn og kvinner som ikke nødvendigvis blir mere progressive fordi om de er likestilt.

“Mannsjåvinisme er klassesamarbeid”. Blæh!

Hvis utvalgte avsnitt fra punktet om kvinneundertrykkinga er representativt, kunne en som ikke visste bedre få inntrykk av at AKP står for en masse greier som ikke truer kapitalismen. Kanskje AKP ikke er så interessert i å avskaffe kapitalismen, i hvert fall ikke i vår tid. Kanskje det er sånn at flertallet av de som har skrivi prinsippprogrammet lever bra under den norske kapitalismen?

Jeg er ikke en gang sikker på om den stigende arbeidsløsheta forstyrrer tendensen til at stadig flere menn steller hjemme. Jeg veit en god del arbeidsledige mannfolk som steller hus og passer unger og gamle som aldri før. For femten år sida var det uhørt at en bygningsarbeider ba om fri for å ta seg av unger eller annet på hjemmebane. Nå er det ikke uvanlig at særlig de yngre bruker lovfesta lønna hjemmedager for sjuke unger, at de tar lovfesta farspermisjon, at de krangler seg til å kunne komme seinere på mandag morgen for å rekke å levere en skilsmisseunge i barnehagen, eventuelt at de får redusert arbeidstid fordi de er enslige forsørgere. Det er elleve år sida forsørgerstønadene slutta å hete “morstrygd”, og siden har det norske lovverket smått og senn fulgt opp med et og annet som viser at omsorgsfunksjoner utføres av stadig flere menn.

THORKILD THORKILDSEN

Illustrasjon: Guri Breien